

Kína-körkép

2016. október 14.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítették:

Látta:

Jóváhagyta:

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
1. Németország	4
1.1. A Kína-kép.....	4
1.1.1. A kép Európában és Németországban	4
1.1.2. A különbségek okai	5
1.1.3. A GIGA tanulmánya.....	7
1.2. Következtetések	8
2. Franciaország	8
2.1. A francia lakosság Kína-képe az európai átlaghoz viszonyítva	8
2.2. Történelmi kapcsolatok, eltérő kínai befektetési célpontok Franciaországban	11
3. Olaszország	12
3.1. A tudósok és szakértők Kína-képe	12
3.2. Az olasz társadalom Kína-képe	14
3.3. Az olasz kormány Kína-képe	15
3.4. A gazdasági, kereskedelmi Kína kép	16
3.5. Következtetések	17
4. Amerikai Egyesült Államok.....	18
4.1. Az amerikai-kínai diplomácia mélypontja?.....	18
4.2. 6 tény az amerikai és a kínai lakosság egymáshoz való viszonyáról.....	18
4.3. Milyen tényezők befolyásolhatják az amerikai-kínai kapcsolatokat?.....	19
4.3.1. A Dél-kínai tenger miatti konfliktus okai.....	19
4.3.2. A „nine-dash line” nevű demarkációs vonal körüli bizonytalanság	19
4.3.3. Történelem és jog szembenállása	19
4.3.4. A stratégiai szándékok közötti különbség	20
4.3.5. Ki az agresszor?	20
4.3.6. A Fülöp-szigetek és Vietnám szerepe.....	20
4.3.7. A hágai Állandó Választottbíróság (PCA) ítélete	20
4.4. 2016-os elnökválasztás.....	21
4.4.1. Hillary Clinton.....	21
4.4.2. Donald Trump	21
5. Latin-Amerika.....	22
5.1. A civil kapcsolatok fejlődése.....	22
5.2. A Kína-képet befolyásoló tényezők	23
5.3. Kína-kép a latin-amerikai közvélemény-kutatások tükrében	24

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Hamburgi Kereskedelmi Kamara¹ és a GIGA Hamburg Kutatóintézet² 2016. május 26-án kerekasztal-beszélgetést szervezett „Kína megítélése az európaiak szemében” címmel. Általánosságban elmondható, hogy a Kína-kép az egyes országokban rendkívül eltérő és dinamikus változik. Közvetlenül a válságot megelőzően minden vizsgált relációban romlott a kínaiakról alkotott vélemény. A 2006-ban mért 50% körüli szimpátiaarány 2008-ra 25-35%-ra zuhant és azóta sem érte el újra a korábbi szintet. Érdekes továbbá megfigyelni, hogy 2007 óta milyen nagyarányú eltérés figyelhető meg a brit és a német válaszadók attitűdje között.

Franciaországban sem a politika szintjén, sem a médiában nem jelenik meg a kínaiaktól való félelem, s a témával kapcsolatban eddig közvélemény-kutatás sem készült. Egyedül a Pew Research Center által idén nyáron megjelentetett statisztika áll rendelkezésre, melyből megállapítható, hogy a megkérdezettek 44%-a sokkal inkább tartja gazdasági világhatalomnak Kínát, mint az Egyesült Államokat (41%). A közvélemény-kutató cég tanulmánya szerint a Kínával kapcsolatos véleményeket illetően ugyanakkor jelentős korosztálybeli eltérés tapasztalható: míg az ezredforduló környékén születettek 61%-ában él pozitív kép Kínáról, addig ez az 50 évesnél idősebb generáció esetében csupán 41%.

Egy 2016-os kutatás szerint az **Olaszországban** kialakult Kína-kép 61%-ban kedvezőtlen, míg 32%-ban kedvező. A számok az utóbbi három év tükrében hullámzó tendenciát mutatnak. Egy, a világ gazdasági nagyhatalmait elemző 2016-os tanulmány szerint az olaszok 43%-a az Amerikai Egyesült Államokat, 32%-a pedig Kínát nevezi meg a világot vezető elsőszámú gazdasági nagyhatalomként. Az utóbbi években egyre nagyobb intenzitással növekvő kínai gazdaság kapcsán 2014-ben négy megkérdezett közül három úgy vélte, hogy Kína gazdasági sikere rossz hatással van és veszélyt jelent az olasz gazdaságra nézve.

A legfrissebb közvélemény kutatások eredményei szerint az **amerikai** válaszadókat leginkább a kínai kormány által birtokolt nagy mennyiségű amerikai állampapírállomány, az olcsó kínai munkaerő miatt megszűnő munkahelyek, a hackertámadások és az emberi jogok védelme nyugtalanítják; a két ország fiatalabb generációi viszont alapvetően nyitottak egymás iránt. A Dél-kínai-tenger térségét érintő területi viták meghatározóak lehetnek az USA-Kína kapcsolat és a két nép egymásról alkotott képének alakulásban, csakúgy, mint a 2016-os elnökválasztás győztesének külpolitikai állásfoglalása.

A **latin-amerikaiak** több mint 60%-át aggasztja Kína demográfiai és gazdasági terjeszkedése, s mindezek globális környezetre gyakorolt hatásai. Ennek kapcsán olyan félelmek is megfogalmazódnak a helyi lakosságban, hogy mi történik abban az esetben, ha Kína az eddigieknél is nagyobb gazdasági befolyást szerez a térség felett, illetve ha megnövekszik az onnan beáramló migráció. Kína dolgát nehezíti, hogy a jelenlegi állás szerint a kétoldalú kereskedelem hosszú távon Latin-Amerika szempontjából nem jelent „win-win” együttműködést. A kulturális vetületet érintő negatív megfontolásokat, érzelmeket pedig többnyire az eltérő oktatási formák, étkezési szokások, valamint állatvédelmi szabályozás határozzák meg, ezzel szemben a nyelvi különbségek hatása elenyészőnek számít ebben a tekintetben. A gazdasági szférát tekintve elmondható, hogy a kínai attitűd továbbra is sokszor idegen a latin-amerikai partnerek és fogyasztók számára is.

---

1 <https://www.hk24.de/en>

2 German Institute of Global and Area Studies, <https://www.giga-hamburg.de/en>

1. NÉMETORSZÁG

A Hamburgi Kereskedelmi Kamara, a GIGA Hamburg és a German Asia-Pacific Business Association³ szervezésében 2016. május 26-án került sor a „Kína megítélése Európában” című kerekasztal-beszélgetésre. Kína számára a hamburgi kikötő és egyben Németország fontos csomópont és kapu az európai piac felé. Mintegy 520 kínai cég telepedett le Hamburgban és több mint 700 hamburgi vállalkozás aktív a Kínai Népköztársaságban.⁴ A kínai állampárt számára rendkívül fontos, hogy milyen kép él az országról a számukra releváns nyugati államokban, ezért központi eszközökkel igyekszik vizsgálni és javítani azt. A kínai nagykövetség ezért azzal bízta meg a GIGA Kutatóintézetet, hogy elemezze a Kínáról Németországban kialakult képet. Általánosságban elmondható, hogy a kép rendkívül vegyes, egyszerre pozitív és negatív is. Teljesen pozitív kép azonban feltételezhetően nem is alakulhat ki, hiszen a két társadalom között óriási kulturális, politikai, gazdasági és értékrendbeli különbségek vannak. Li Xiaosi⁵ nagykövet szerint az utóbbi két évtizedben rendkívüli mértékben nőtt Kína világgazdasági súlya, amihez a Nyugat még nem teljesen szokott hozzá, ezért is vegyes a kép. Számukra azért is fontos a Kínával kapcsolatos attitűdök vizsgálata, mert így sikeresebb lehet a kínai külpolitika.

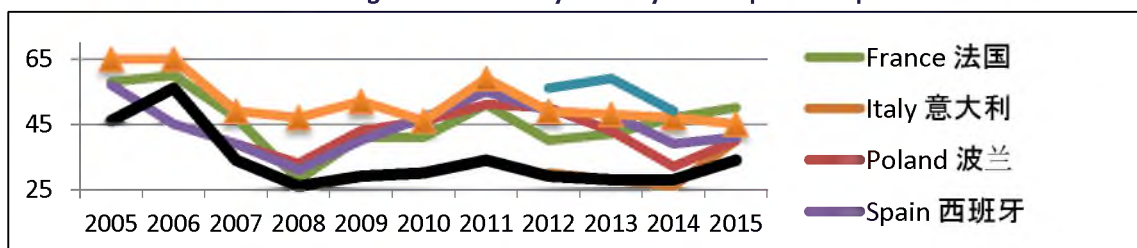
Dr. Günter Schucher, a GIGA kutatója szerint már önmagában az is fontos kérdés, hogy milyen tényezők határozzák meg egy ország képét. Az utóbbi évtizedekben ugyanis egyre több országot és döntéshozót – turisztikai, kereskedelmi és politikai céloktól mozgatva – foglalkoztat az, hogy milyen nemzetkép él másokban az adott országról. Schucher elmondta, hogy a kép az emberek egy adott országgal kapcsolatos képzeleteinek, benyomásainak, asszociációinak összessége, amely emiatt nem a realitást tükrözi és meglehetősen leegyszerűsítő. Az országgép kialakítása nem egyirányú folyamat, a Németországban kialakult Kína-kép például nagyban függ attól is, hogy milyen képük van a németeknek saját magukról.

1.1. A Kína-kép

1.1.1. A kép Európában és Németországban

A *Pew Global Attitudes Project*⁶ eredményei szerint az Európában kialakult Kína-kép az egyes országokban rendkívül eltérő és dinamikusan változik. Az első ábra azt mutatja, hogy néhány kiválasztott EU-tagállamban a megkérdezettek hány százalékának van pozitív (valamennyire pozitív, vagy nagyon pozitív) véleménye Kínáról.

1. ábra – A megkérdezettek milyen arányában él pozitív kép Kínáról

forrás: Schucher 2016, Pew Global Attitude Project

3 <http://www.oav.de/english/>

4 https://www.hk24.de/produktmarken/beratung-service/international/laenderinformationen/asien/schwerpunkt_china/China---Laenderbericht/3169566

5 A Kínai Népköztársaság nagykövete és ügyvivője Németországban

6 <http://www.pewglobal.org/>

Az elmúlt tíz évben három fordulópont figyelhető meg az emberek Kínával kapcsolatos véleményének alakulásában. Közvetlenül a válságot megelőzően minden vizsgált relációban romlott a helyzet. A 2006-ban mért 50% körüli arány 2008-ig 25-35%-ra zuhant. Schucher szerint a visszaesés alapvetően két dologgal magyarázható. Egyrésztől Németországban a Schröder-kormány, Franciaországban pedig Chirac elnöksége alapvetően „pro-Kína” beállítottságú volt, Merkel kancellár külpolitikája viszont sokkal értékalapúbb lett, ami rányomta bélyegét a Kínával kapcsolatos közbeszédre. Másrésztől a válság előtt nőtt a Kínával szembeni kereskedelmi deficit is, és Kína gazdasági sikerei némi frusztrációt okoztak az európai polgárokban. A 2008-as fordulópontot Schucher szerint nem a kínai olimpiai rendezés hozta – annak hatása az emberi jogi kérdések miatt inkább negatív volt –, hanem a válság ténye. A reálgazdasági visszaesés közepette a kínai gazdaság szerepe – az óriási, növekvő piac és az ottani lehetőségek miatt – felértékelődött. A 2010-2011 környékén azonosítható következő fordulópontot már nehezebb megmagyarázni a kutató szerint: itt feltehetőleg a Dél-kínai-tengeren kialakult területi konfliktusok játszhattak szerepet. 2015-re ismét „trendforduló” következett be, ami feltételezhetően részben azzal is magyarázható, hogy a kínai gazdaság gyengélkedik és nem jelent akkora „veszélyt” az emberek szemében.

1.1.2. A különbségek okai

Másik érdekesség, hogy 2007 óta nagyarányú különbség figyelhető meg a brit és a német válaszadók attitűdjei között; a britek Kína-megítélése sokkal kedvezőbb. E tekintetben a differencia csak 2015-ben csökkent valamelyest. A különbséget a GIGA kutatói alapvetően három tényező hatásával magyarázzák:

- A sajtó működésében azonosítható különbségek Nagy-Britanniában és Németországban: a német sajtó jellegzetessége, hogy a tények mellett azok interpretációját is rendszeresen közvetíti, az újságíró egyszerre közli a tényeket és magyarázza el azokat, gyakran szubjektív módon. Az angolszász sajtóban ugyanakkor effajta interpretáció elsősorban csak a szerkesztőségi, azaz „*editorial*” véleménycikkekben keresztül jelenik meg. Emellett a német média hajlamos hangoztatni, fenyegető címeket adni a figyelem felkeltése érdekében, példaként érdemes a Der Spiegel, illetve a Focus alábbi címlapjaira tekinteni:

„Támadás Távol-Keletről”

„A sárga kémek”

„A riválisok”

„Kína felvásárolja Németországot”

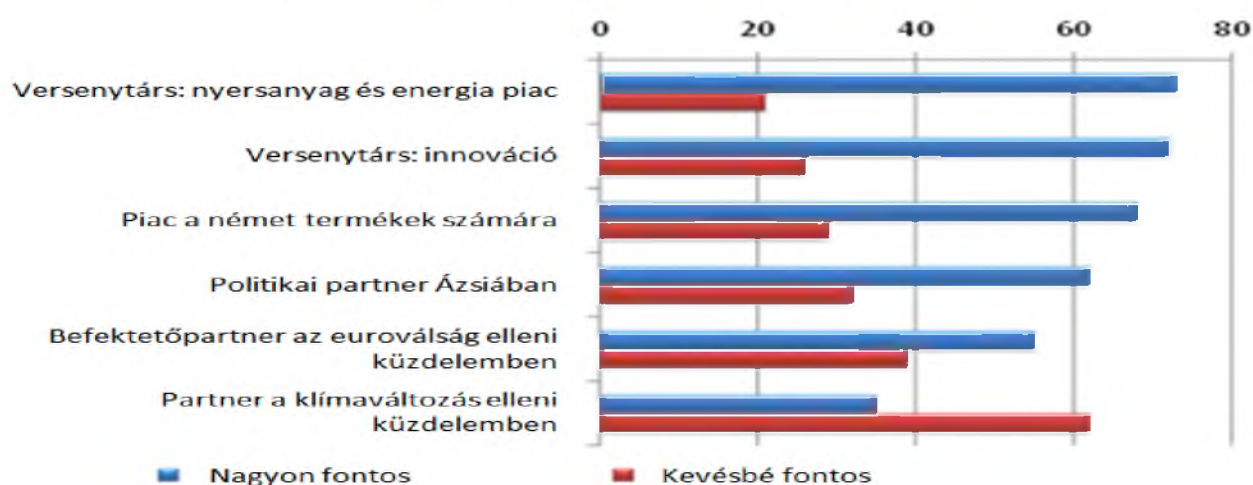

- Egy második tényező az értékek szerepe a társadalomban: Németországban nagyobb jelentősége van a demokráciával, a szabadsággal és az emberi jogokkal kapcsolatos értékeknek, mint Nagy-Britanniában. Emellett a németek számára az is fontos, hogy a mindenkori kormányzat mindezt a külpolitikájában is érvényesítse.
- A harmadik szempont szerint lehetséges, hogy a német várakozások túlságosan nagyok voltak azzal kapcsolatban, hogy a gazdasági fejlődés Kínában lassú demokratizálódási folyamathoz is vezet. A fokozottabb várakozások miatt feltehetőleg nagyobb volt a csalódottság is, amikor ez nem valósult meg. Ezt a csalódottságot pedig például a fenti címlapok révén a média is sugározta.

Dr. Margot Schüller, a GIGA másik kutatója arra is rámutatott, hogy 2016-ban a Huawei telekommunikációs cég is készített egy tanulmányt a Kína-képről. Ez a tanulmány is arra a megállapításra jutott, hogy a németek 24%-a tekint pozitívan Kínára, míg a kínaiak 74%-ában él pozitív kép Németországról.⁷

A Bertelsmann Alapítvány⁸ által készített 2012-es felmérés szerint a megkérdezett németek úgy gondolják, hogy Kína Németország szempontjából fontos versenytárs a nyersanyagok és az energiahordozók piacán, valamint az innovációban és a K+F-ben, ugyanakkor fontos piaca is a német termékeknek.

2. ábra: Mennyire fontos Kína Németország számára (a válaszok %-ban)

Forrás: Schucher 2016

Még mindig többségben vannak azok, akik szerint Kínának befektetőként fontos szerepe van az euro válság leküzdésében is, ugyanakkor a többség szerint a klímaváltozás elleni küzdelemben csak kevésbé fontos partner a Kínai Népköztársaság.

⁷ Összehasonlításképpen ugyanezek az adatpárok Franciaország esetén 71% / 75%, Nagy-Britannia esetén 59% / 72%, Japán esetében 52% / 24%, az Egyesült Államok esetében pedig 42% / 52%.

⁸ <http://www.bertelsmann.de/#st-1>

1.1.3. A GIGA tanulmánya

A kínai nagykövetség megbízásából készített GIGA-tanulmány eredményeit Dr. Margot Schüller ismertette. A kutatás során mintegy 100 személyt kérdeztek meg (73 főt személyes interjú formájában). A megkérdezettek között voltak kormányzati tisztviselők, gazdasági szereplők, tudósok, valamint civil szervezetek képviselői is. A kutatás során az alábbi kérdésekre keresték a választ:

- Milyen (személyes) pozitív és negatív előítéletekkel rendelkeznek?
- Melyek lehetnek a negatív Kína-kép okai Németországban?
- Milyen eszközei lehetnek a Kína-kép javításának?

Minden megkérdezett csoport pozitív tényezőként említette Kínával kapcsolatban a gazdasági fejlődést és a felemelkedést. A Németországban kialakult negatív kép mögött pedig a Kína által támasztott erősödő versenyt és az eltérő értékrendet tekintik a főbb tényezőkné. Az egyes válaszadói csoportok attitűdjeit az alábbi táblázat foglalja össze.

1. táblázat – A válaszadói csoportok asszociációi Kínával kapcsolatban (pozitív és negatív, illetve a Németországban kialakult negatív kép okai)

Gazdasági szereplők		Kormányzati tisztviselők	
+	gazdasági fejlődés	+	magabiztosság
	történelem és kultúra		globális elkötelezettség
	modernizáció		tanulás és alkalmazkodóképesség
	társadalmi összetartás		gazdasági fejlődés
	szorgalom és igyekezet		környezet- és klímavédelem
-	a külföldi vállalatok hátrányos megkülönböztetése	-	csalódást keltő politikai reformlépések
	szellemi tulajdonjogok védelmének kérdése és környezetvédelmi problémák		jelenleg növekvő politikai szigor
	független szervezetek hiánya		(részben) nyugatellenes magatartás
	politikai válság a Dél-kínai-tengeren		nacionalizmus
a negatív kép okai	erősödő verseny Kínával és erősödő függőség Kínától	a negatív kép okai	erősödő verseny Kínával és erősödő függőség Kínától
	a gazdasági felemelkedés negatív hatásai		kevés közös érték
	a kínai turisták és üzletemberek rossz híre		hiányzó politikai transzparencia
	a média negatív befolyása		értékorientált német külpolitika
	a negatív képet saját maguk a németek generálják		
Tudományos élet szereplői		Civil szektor képviselői	
+	gazdasági fejlődés	+	gazdasági fejlődés
	pozitív szerep a pénzügyi válságban		2009 óta a személyes szabadság tudatos kibővítése (internet, szociális média)
	környezet- és klímavédelem		
	a terrorizmus elleni küzdelem támogatása		
-	a közvélemény szigorúbb ellenőrzése	-	a 2013 óta növekvő politikai elnyomás
	a gazdasági felemelkedés negatív következményei		a civilszektor visszaszorítása
	politikai válság a Dél-kínai-tengeren		növekvő nacionalizmus
a negatív kép okai	növekvő verseny az USA és Kína között	a negatív kép okai	erősebb verseny (elsősorban a KKV-szektorban)
	különböző politikai és gazdasági normák és értékek		a németek az emberi jogokra és a demokratikus értékekre fókuszálnak
	a nemzetközi standardok betartásának hiánya		a véleményformálók az újságírók és a politikusok
	a kínai kormány túlságosan magabiztos fellépése		a média túlságosan „fekete-fehér” képet fest

Forrás: Schüller 2016

A válaszadói csoportokat arról is megkérdezték, hogy a Németországban kialakult Kína-képet szerintük milyen eszközökkel lehetne javítani. A kormányzati szektor képviselői szerint több kapcsolatot kellene kiépíteni a kínaiak és a németek között, több és jobb információra lenne szükség a mindennapi életről Kínában. Emellett arra is rámutattak, hogy a kínai kormányzatnak jobban kellene értenie azt, hogy hogyan működik a nyugati sajtó. Emellett a nyugati államoknak is kevesebb előítéllettel kellene viszonyulniuk Kínához.

1.2. Következtetések

A Kínáról Németországban kialakult kép meglehetősen negatív, amit a gazdasági versenytársi szerep és a németek normatív értékrendje is befolyásol. Emellett a német sajtó hajlamos kizárólag német szempontból szemlélni a kínai folyamatokat. Kína és Németország között óriási értékrendbeli különbségek vannak, ezért nem is lehet teljesen pozitív a Németországban Kínáról kialakult kép. Kínának rengeteg arca van, ezért is nehéz homogén benyomást szerezni egy ekkora és ennyire sokoldalú országról. A fejlődés is olyan gyors ütemű, hogy ezek az előítéletek rendkívül gyorsan változnak. A német médiának ugyanakkor óriási felelőssége van abban, hogy egy adott országról a társadalomban kialakult képet befolyásolja.

2. FRANCIAORSZÁG

2.1. A francia lakosság Kína-képe az európai átlaghoz viszonyítva

Kína és Franciaország évtizedek óta jó diplomáciai kapcsolatokat ápol egymással, ami főként annak köszönhető, hogy a demokratikus, kapitalista gazdasági berendezkedést követő országok közül Franciaország volt az első, amely felvette a diplomáciai kapcsolatokat Mao Ce-tung Kínájával 1964-ben. A két ország 1997-ben stratégiai megállapodást írt alá a kultúra, a gazdaság és a diplomácia területén.

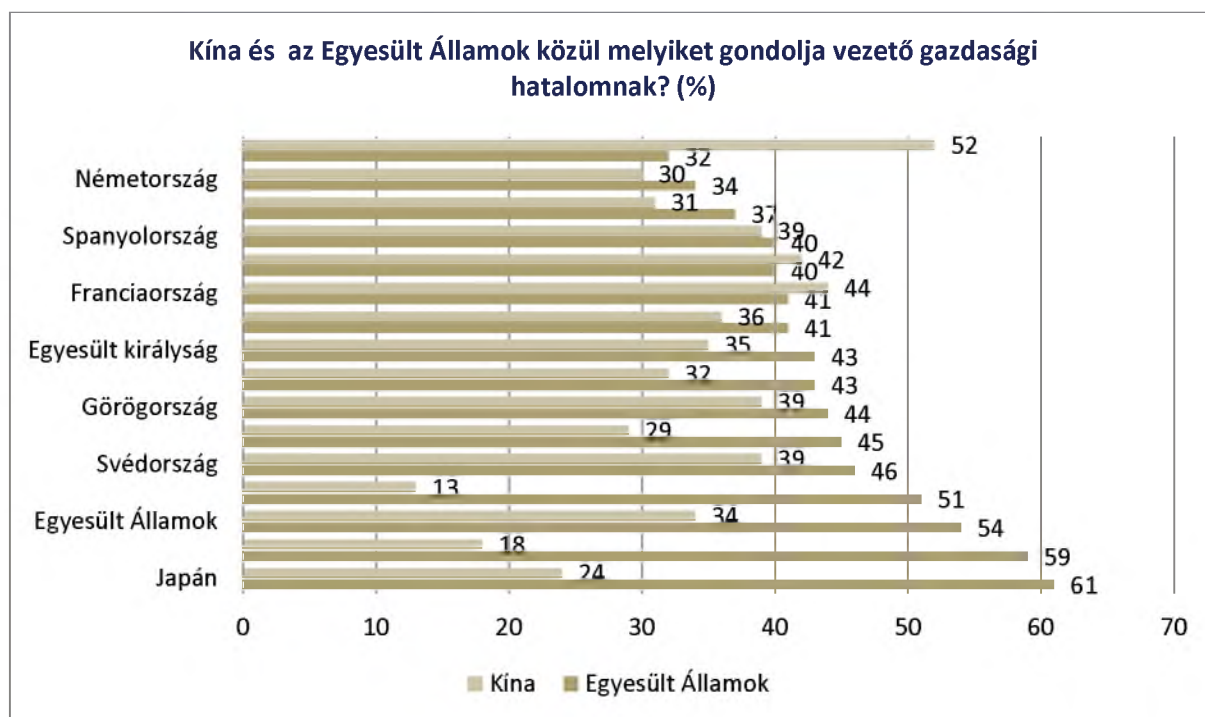
A francia média csak elvétve foglalkozik a kínai vállalat-felvásárlásokkal, holott Európában Olaszország után Franciaországba érkezik a legtöbb kínai befektetés. Fontos elmondani, hogy a Franciaországba irányuló kínai befektetések legnagyobb része a turizmusban és a szállodaiiparban realizálódik, a kínai befektetők rendszerint a nehéz pénzügyi helyzetben lévő vállalatokba ruháznak be és javítják azok helyzetét.

Franciaországban sem a politika szintjén, sem a médiában nem jelenik meg a kínaiaktól való félelem kérdése, és a kérdéskörhöz kapcsolódó közvélemény-kutatás sem készült. Egyedül a Pew Research Center közvélemény-kutató cég által készített statisztika áll rendelkezésre, amely több európai országban, valamint az Egyesült Államokban mérte fel Kína megítélését az állampolgárok körében.

A kutatásból kitűnik, hogy a megkérdezett francia lakosok 44%-a sokkal inkább tartja gazdasági világhatalomnak Kínát, mint az Egyesült Államokat (41%), ami jól mutatja, hogy a franciák nagy része jelentős gazdasági potenciált tulajdonít Kínának. Rajtuk kívül már csak Kanada és a jelentős kínai gazdasági kapcsolatokkal rendelkező Ausztrália tartja gazdaságilag erősebbnek Kínát, mint az Amerikai Egyesült Államokat. Ezzel szemben például a kutatásban megkérdezett német állampolgárok 30%-a tartja Kínát gazdasági világhatalomnak, míg 34%-uk szerint ez a megállapítás inkább az Egyesült Államokra igaz.

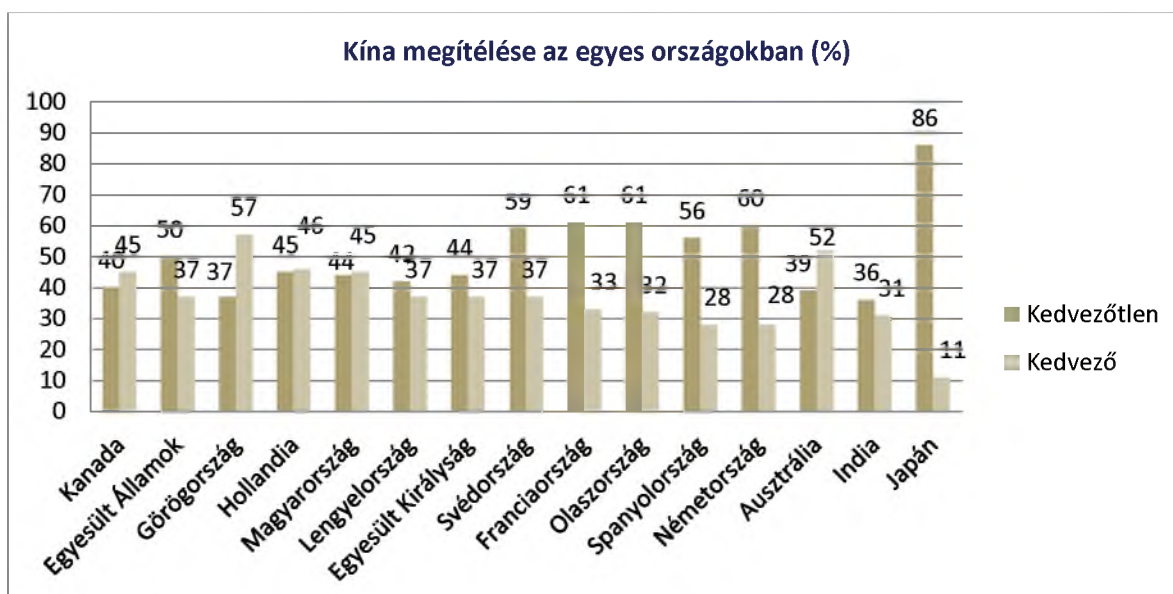
3. ábra: Az USA vagy Kína a vezető gazdasági hatalom?

Forrás: Pew Research Center

Francia részről a megkérdezettek 33%-a tekint Kínára kedvezően, míg 61%-nak kedvezőtlen véleménye van Pekingről. A franciák a Kínáról alkotott pozitív véleményükkel megelőzik az olaszokat (32%), a spanyolokat és a németeket (28%-28%), ugyanakkor elmaradnak a brit (37%) és a holland lakosoktól (46%), akikben pozitívabb kép él Kínával kapcsolatban. A kutatóközpont júliusi tanulmányában megjegyzi, hogy Európában mindenhol csökkent Kína pozitív megítélése, de leginkább Franciaországban, ahol Peking népszerűsége 17 százalékponttal esett vissza. Ezzel szemben Spanyolországban 13%-kal, Olaszországban és az Egyesült Királyságban 8%-kal, míg Németországban 6%-kal esett vissza Kína kedvező megítélése.

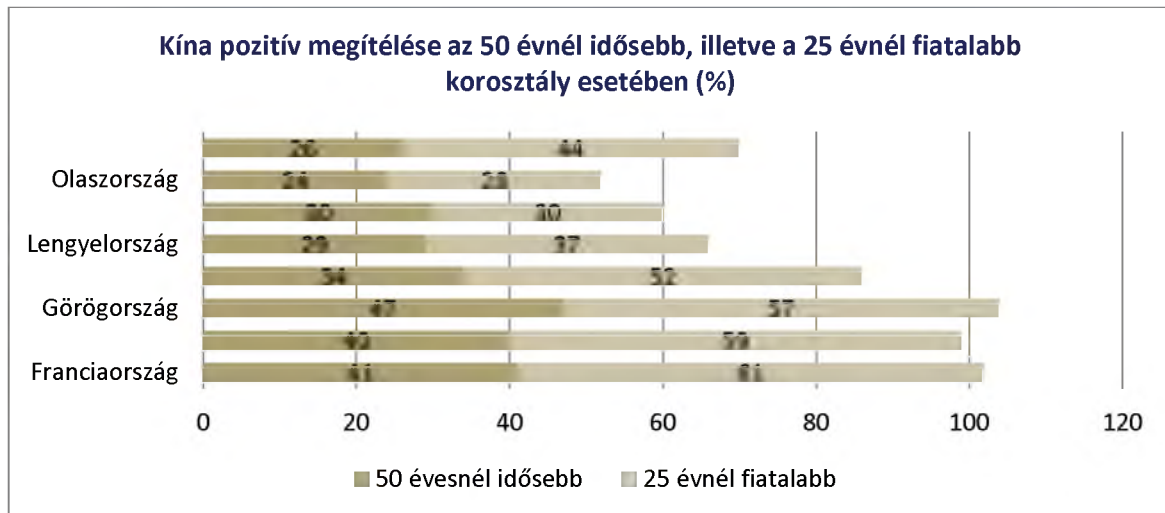
4. ábra: Kína megítélése

Forrás: Pew Research Center

A kutatóvállalat tanulmánya szerint a Kínával kapcsolatos véleményeket illetően jelentős korosztálybeli eltérés tapasztalható: míg az ezredforduló környékén születettek 61%-ában él pozitív kép Kínáról, addig ez az 50 évesnél idősebb generáció esetében csupán 41%. Ráadásul a megkérdezett országok közül éppen a francia fiatal lakosság a leginkább elfogadó Kínával kapcsolatban, amit a lenti táblázatban szereplő adatok is igazolnak.

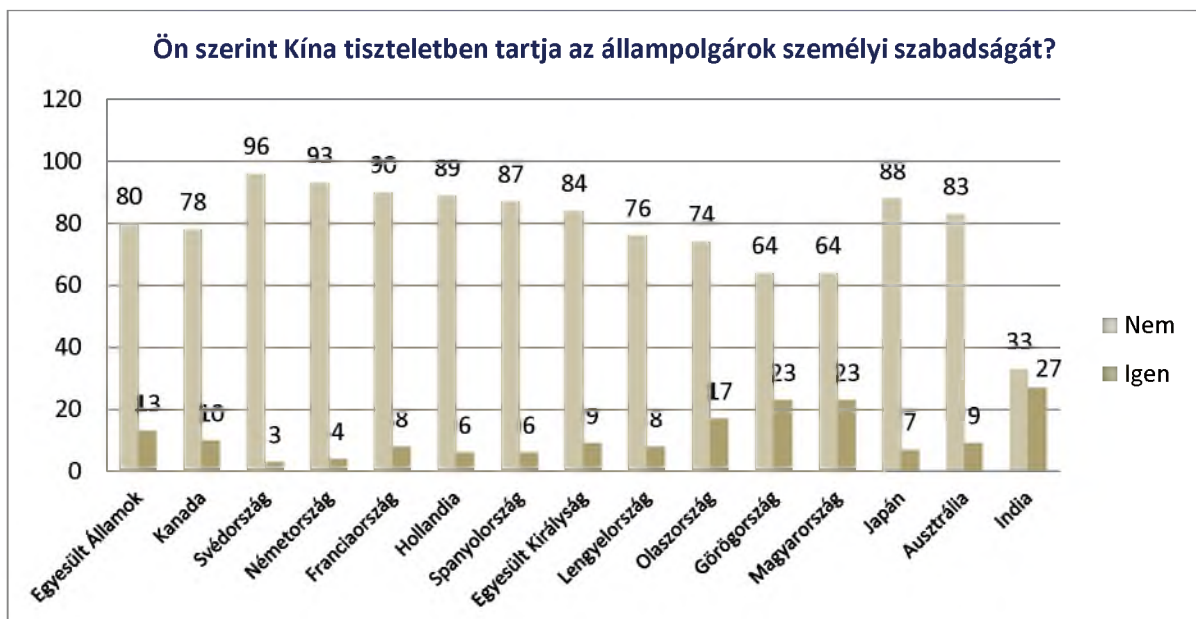
5. ábra: Kína megítélése a fiatal és az idősebb korosztály körében

Forrás: Pew Research Center

Az emberi szabadságjogokkal kapcsolatos kérdést illetően azonban a francia állampolgároknak határozott véleményük van. A megkérdezettek 90%-a szerint Kína nem tiszteli az emberek személyi szabadságát, s csupán 8%-uk gondolja azt, hogy igen. Ezzel szemben Németországban még rosszabb kép él Kínával és a személyi szabadságjogokkal kapcsolatban: a németeknek csupán 4%-a véli úgy, hogy Kína tiszteletben tartja az emberek szabadságát, míg 93%-uk szerint ez egyáltalán nem igaz. E kérdést illetően kisebb szakadékot fedezhetünk fel az egyes korosztályok között. A francia fiatalok 17%-a gondolja azt, hogy Kína tiszteli az emberek személyi szabadságát, míg az időseknél ez az arány mindössze 9%.

6. ábra: Kína személyi szabadságjogokat érintő intézkedéseinek érzékelése

Forrás: Pew Research Center

Jól látható, hogy Kínával kapcsolatban a francia állampolgárokban - ha kicsivel is, de - pozitívabb kép él, mint a német lakosokban, akik jobban elutasítják Kínát, s megkérdőjelezzik mind Kína gazdasági szupremáciáját, mind a személyi szabadság iránti elkötelezettségét.⁹¹⁰

2.2. Történelmi kapcsolatok, eltérő kínai befektetési célpontok Franciaországban

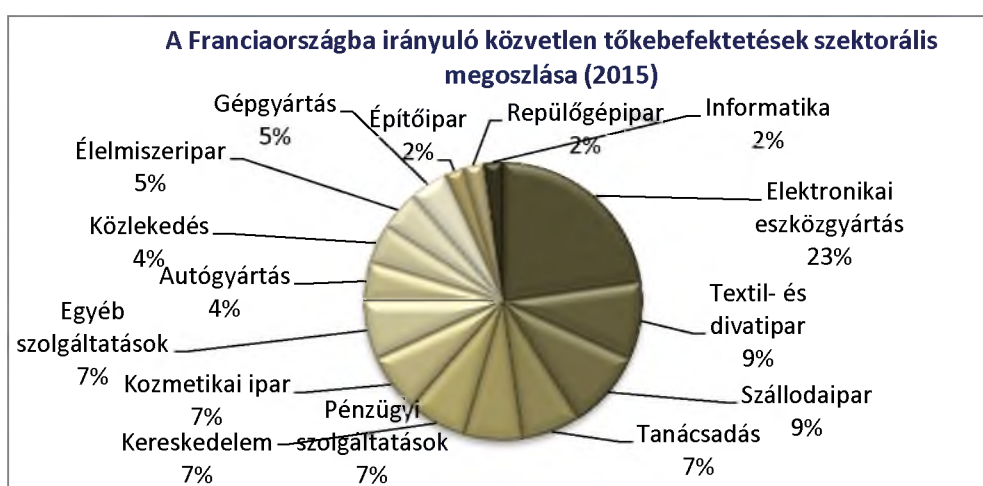
A Franciaországban élő pozitívabb Kína-kép több okra vezethető vissza. Egyfelől Kína és Franciaország évtizedek óta jó diplomáciai kapcsolatokat ápol, ami főként annak köszönhető, hogy a demokratikus, kapitalista gazdasági berendezkedést követő országok közül Franciaország volt az első, amely felvette a diplomáciai kapcsolatokat Mao Ce-tung Kínájával 1964-ben. A két ország 1997-ben stratégiai megállapodást írt alá a kultúra, a gazdaság és a diplomácia területén.

Másfelől a francia média nem kezeli központi kérdésként a kínai vállalat-felvásárlásokat, holott Olaszország után Franciaországba érkeznek a legtöbb kínai befektetés az EU-n belül. A francia magazinok ezért főleg Kína geopolitikai ambícióival,¹¹ illetve a Kínai Kommunista Párt történetével foglalkoznak,¹² és a „sárga veszedelem” nem kerül elő a napi- és hetilapokban.

A kínai befektetések nemzetgazdasági hatásait érintő kérdésekkel kapcsolatos közömbösséget jól mutatja François Hollande francia köztársasági elnök azon nyilatkozata is, amelyet a francia AccorHotels szállodaláncon való 14%-os kínai részesedés megszerzésével kapcsolatban tett. Véleménye szerint az AccorHotels csoportnak azért van kínai részvényese, mert a vállalat az ázsiai kontinensen is növekedni akar. Ezt nem kell megakadályozni, ellenben figyelni kell arra, hogy a vállalat tulajdonosi köre diverzifikált maradjon. Továbbá arra is figyelmet kell szentelni, hogy a kínaiak által felvásárolt vállalatok döntéshozatali központjai továbbra is Franciaországban maradjanak.^{13,14}

Az AccorHotels szállodacsoport esetében történt 14%-os kínai tulajdonszerzés is jól mutatja a kínai vállalatok, bankok és pénzügyi alapok Franciaországban végrehajtott befektetéseinek fő irányát: a befektetések nagy része főként a turisztikai és a szállodaipari ágazatokra koncentrálódik, szemben Németországgal, ahol a kínai befektetések nagy része főként az ipari szektort érinti.

7. ábra: A befektetett kínai tőke megoszlása Franciaországban

Forrás: L'Usine nouvelle

9 <http://www.pewglobal.org/2016/06/29/3-china-and-the-global-balance-of-power/>

10 <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/02/18/european-millennials-more-likely-than-older-generations-to-view-china-favorably/>

11 Le Point 2017. március 17-ei szám

12 Nouvel Observateur 2017. augusztus 18-ai szám

13 <http://www.reuters.com/article/europe-china-investment-idUSL8N18Z347>

14 <http://www.la-croix.com/Economie/L-Europe-nouvelle-cible-des-investisseurs-chinois-2016-08-01-1200779541>

Az előbbi tényt mi sem példázza jobban, mint az, hogy a Németországban kínaiak által felvásárolt ipari vállalatok száma eléri a 74-et, míg a felvásárolt francia iparvállalatok száma mindösszesen 14. Német részről érthető a félelem, hiszen míg egy ipari vállalat termelését a felvásárlás után külföldre lehet helyezni, addig egy szállodalánc vagy egy nemzetközi szintű jelenlévő utazási iroda esetében ez nem valószínű.¹⁵

Azt is látni kell ugyanakkor, hogy a kínai befektetők rendszerint a nehéz pénzügyi helyzetben lévő vállalatokba ruháznak be Franciaországban, s a felvásárlás során nem zárják be az üzemeket, nem építik le a termelést, hanem a megfelelő befektetések végrehajtásával megpróbálják javítani a vállalatok helyzetét. Ezzel szemben például a német vagy az amerikai vetélytársak sok esetben bezárják a termelőegységet, s a továbbiakban csupán logisztikai bázisként használják azt.¹⁶

Libin Liu Le Grix, a 2L'FX International tanácsadó vállalat igazgatója megjegyzi, hogy véleménye szerint az egyes európai országokban uralkodó, a kínai befektetésekkel szembeni ellenséges hangulat alaptalan, s az 1970-es és 80-as éveket idézi vissza, amikor hasonló akvizíciós hullámot vittek végbe a japán vállalatok. A politikusok és a vállalatvezetők nagy része akkor is félt a japán befolyás növekedésétől, félelmük azonban indokolatlan volt. Hasonló hatást vél felfedezni a szakértő a jelenlegi kínai befektetési hullám kapcsán is.¹⁷

3. OLASZORSZÁG

A Kínáról és a kínai emberekről alkotott kép Olaszországban rendkívül összetett. Különbséget kell tenni Kína, mint ázsiai ország, illetve annak lakói és az Olaszországban élő kínaiak közötti megítélést illetően. Előbbit az olaszok egy része elítéli – többek között a demokrácia hiánya, az emberi jogok megsértése miatt. Ennek ellenére a róluk kialakult vélekedés még mindig pozitívabbnak mondható mint az Olaszországban élő kínaiakról alkotott kép, a velük szembeni előítéletek erősebbek a köztudatban. A kínaiakkal szemben az olaszok által gyakran emlegetett negatív sztereotípiák közé sorolható, hogy zárkóztak, elkülönülnek a társadalomtól, túl sokat dolgoznak, kizsigerelik alkalmazottaikat, elveszik az olaszok munkahelyeit, nem fizetnek adót, az általuk árult termékek silány minőségűek. Ehhez hozzájárul a sokszor misztikumba hajló kínai kultúrától való félelem, főleg annak hiányos ismerete miatt.

3.1. A tudósok és szakértők Kína-képe

Az egyik legismertebb, Pekingben élő és dolgozó olasz sinológus, újságíró és kutató Francesco Sisci, aki többek között az *Il Sole 24 Ore* gazdasági napilap és az *Asia Times* külső munkatársaként tevékenykedett, s a nemzetközi ügyek szakértőjeként a kínai televízió-műsoroknak is gyakori szereplője. Véleménye szerint különbséget kell tenni Kína, mint ázsiai ország, illetve lakói és az Olaszországban élő kínaiak megítélése között. Ezek ugyanis sokszor önkéntelenül is összekeverednek az emberekben. A Kínában élő kínaiakat, illetve a kínai államot az olaszok egy része egyenesen „szörnyetegnek” tartja, elsősorban az emberi jogok figyelmen kívül hagyása, valamint a dalai lámával kapcsolatos kritikus és elnyomó álláspont miatt. Ennek ellenére a róluk alkotott kép még mindig pozitívabbnak mondható az Olaszországban élő kínai bevándorlókról

---

15 L'Usine Nouvelle – Votre actionnaire est chinois, ne paniquez pas 2016. szeptember 8. 36. o.

16 L'Usine nouvelle – Une longue marche dans l'Hexagone 2016. szeptember 7. 42. o.

17 <https://rcf.fr/culture/faut-il-avoir-peur-de-la-chine>

kialakult véleményél. Ami az Olaszországban élő kínaiakat illeti, a legutóbbi (2016-os) hivatalos adatok alapján 333 986¹⁸ kínai állampolgárnak volt hivatalosan bejelentett állandó lakóhelye Olaszországban. Ez az EU-n kívülről a dél-európai országba érkező külföldiek 8,5%-a. A körülbelül 60 milliós olasz összlakossághoz viszonyítva kicsit több mint fél százalék a kínaiak aránya Olaszországban.¹⁹ Sisci szerint noha az Olaszországban élő kínaiak kevesebb szociális gondot jelentenek az országban élő többi (például román vagy albán) népcsoporttal szemben, zárkózottságuk, a társadalomtól való elkülönülésük miatt mégis negatív kép alakult ki róluk. Ezt tovább rontja a kínai vállalkozók üzleti életben és a munkaerőpiacon való viselkedése, amit az olaszok általában elítélnek. A kínai munkaadók a munkavállalók kihasználásáról és kizsigeléséről híresek, s több kínai származású üzletember keveredett adócsalás miatti botrányba, aminek következtében kritikus, kedvezőtlen vélemény alakult ki velük kapcsolatban. Sisci álláspontja az, hogy valójában egy-két – inkább észak-olasz – példától eltekintve sohasem sikerült az Olaszországban élő kínaiakat igazán integrálni a társadalomba.

Az Osservatorio Asia alelnöke, Romeo Orlandi szerint általánosságban elmondható, hogy Olaszországban a Kína-kép nem pozitív és a kínai kereskedők által elért nyereséget az emberek nem nézik jó szemmel. Ennek oka, hogy a kínai árukat a bővli minőséggel, az olcsósággal társítják, és az általuk árusított termékeket rendszeresen az utánzás, a másolás és a hamisítás vádja éri. Ezek a jellemzők még inkább érzékelhetők az élelmiszeripari és az egészségügyi termékek esetében.

Orlandi úgy gondolja, hogy Kínát az emberek gyakran egy távoli, nehezen érthető és ellenséges országnak tartják. A kritikák fókuszában a demokrácia hiánya és az emberi jogok rendszeres megsértése áll. Természetesen sokan felismerik a távol-keleti ország által kínált gazdasági lehetőségeket, és elismerően szólnak azokról a jelentős előrelépésekről, amelyeket Kína az utóbbi években a gazdasági növekedés és a kereskedelem terén tett. Ez azonban gyakran inkább félelmet, mintsem szimpátiát kelt az emberekben. Természetesen az olasz társadalomban is vannak olyanok, akik szeretik Kínát, tisztelik a kínaiakat, különösen a kínai nép méltósága és ereje, valamint határozott politikai vezetése miatt.

Egy aktualitásokkal és kultúrával foglalkozó olasz online magazin, a Dailystorm szerint az Olaszországban élő kínaiak napi szinten érzik az olasz emberek előítéletét, a velük szemben megnyilvánuló rasszizmust, és az intolerancia mértéke is egyre növekszik a dél-európai országban. Az itt élő kínaiak arra a kérdésre, hogy hogyan látják őket az olaszok, visszatérően a félelem, az invázió, az irigység kulcsszavakat használják, és a média bevándorlásukkal kapcsolatos negatív hatására hívják fel a figyelmet. Sokan úgy vélik, hogy az olaszok elutasítják a kínai kultúrát, s nem is akarnak nyitni feléjük. Szerintük a sajtó Kínáról leginkább akkor beszél, amikor az Apple gyárainról (és az ezekben dolgozó munkások embertelen munka- és lakhatási körülményeiről, valamint a fizetés nélküli túlórára kényszerítő, a béreket visszatartó munkáltatókról) vagy a hamisított termékeket gyártó és eladó kereskedőkről ad hírt.

Az Olaszországban élő kínaiak szinte kizárólag a vállalkozások kapcsán kerülnek megemlítésre, s úgy érzik, hogy kulturális téren nincs nagy érdeklődés országuk megismerése iránt. A kínaiak kapcsán leginkább az az általános, ellentmondó sztereotípiák él, hogy túl sokat dolgoznak, elveszik az olaszok

---

18 <http://www.istat.it/it/archivio/190676>

19 <http://www.integrazionemigranti.gov.it/rapportiricercaimmigrazione/Rapportisintesi/SintesiRapporto2015Cina.pdf>

munkahelyeit, elkülönülten élnek, s hogy minden kínai egyforma.²⁰ Ji Yuan, a Confucio Cri-Uni-Italia rádiós műsorának vezetője szerint az a tendencia pedig, hogy a kínaiakat zárt közösségnek tartják, szorosan összefügg a nyelvi akadályokkal. Az első generációs bevándorlók azért nem tanultak meg olaszul, mert folyton dolgoztak, így nem tudtak olasz nyelvű tanfolyamokon részt venni, ami pedig nélkülözhetetlen lett volna egy olyan nyelv elsajátításához, amely gyökeresen különbözik az ő anyanyelvüktől. A nyelvi nehézségekhez szorosan kapcsolódik a visszafogott, tartózkodó távol-keleti viselkedés is, amelyet jól illusztrál a következő kínai közmondás: „Aki sokat beszél, sokat hibázik”. Ám a második, és főleg harmadik generációs kínaiaknál már szembetűnő a változás, a fejlődés, hiszen ezek az emberek már „kínai arcú olaszok”, számukra már inkább a kínai kultúra megismerése jelent kihívást. A Piuculture egyesület elnöke, Lia Ghisani szerint az olasz társadalom nagy része számára a kínaiak azok, akik felvásárolják az olasz vállalkozásokat, majd külföldre telepítik azokat, s így elveszik az olasz emberektől a munkahelyeket. Chen Zhengxi, az olaszországi kínai kereskedők általános egyesületének elnöke szerint a kínai vállalkozókat bátorság, kitartás és merészség jellemzi, míg olasz kollégáik inkább a munkavállalók készségeinek érvényre juttatásában, a termékek minőségének ellenőrzésében, valamint a kutatással és fejlesztéssel járó befektetésekben jeleskednek, s ezáltal jól kiegészítik egymást.²¹

3.2. Az olasz társadalom Kína-képe²²

A Pew Research Center Global Attitudes & Trends 2016-os kutatásának eredménye szerint az olasz emberekben kialakult Kína-kép 61%-ban kedvezőtlen, és csak 32%-ban kedvező. A számok hullámzó tendenciát mutatnak, hiszen míg 2014-ben a megkérdezettek 78%-ának volt kedvezőtlen képe a távol-keleti országról, addig 2015-ben ez az arány már „csak” 57% volt. Ugyanakkor 2014-ben az olaszoknak mindössze 22%-a nyilatkozott pozitívan a kínaiakról, míg 2015-ben pedig már 40%. Az emberi jogok tiszteletben tartása kapcsán az olaszok igen rossz véleménnyel vannak Kínát illetően. A megkérdezettek 74%-a szerint a kínai kormány nem tartja tiszteletben az emberi jogokat (2014-ben 84% vélekedett így e kérdésről), s csupán 17%-uk gondolja úgy, hogy igen. Egy, a világ gazdasági nagyhatalmait elemző 2016-os tanulmány szerint az olaszok 43%-a gondolja úgy, hogy az USA, 32% szerint Kína, 9% szerint Japán, s csupán 5% szerint az Európai Unió a világot vezető gazdasági nagyhatalom. Érdekeség, hogy egy év alatt Kína megítélése 10%-ot romlott e tekintetben. Egy másik, ugyancsak 2016-os Pew-felmérés szerint az olaszok 72%-ának van kedvezőbb képe az Amerikai Egyesült Államokról mint Kínáról, míg 32%-uk tartotta jobbnak Kínát az USA-nál. Egy harmadik, a két szuperhatalom erőviszonyát összehasonlító, 2015-ös közvélemény-kutatás során a megkérdezett olaszok 36%-a mondta azt, hogy Kína soha nem fogja elvenni az USA szuperhatalmi vezető szerepét (ez az arány 2014-ben 44% volt), míg 57% vélekedett úgy, hogy a távol-keleti nagyhatalom már felváltotta/fel fogja váltani az észak-amerikai országot (tavalyelőtt 48% vélekedett így). Az utóbbi években egyre nagyobb intenzitással növekvő kínai gazdaság kapcsán 2014-ben négy megkérdezett olaszból három vélte úgy, hogy Kína gazdasági sikerei rossz

---

20 <http://dailystorm.it/2013/06/07/%E6%84%8F%E5%A4%A7%E5%88%A9-italia-le-comunita-cinesi-in-italia-e-a-roma/>

21 <http://www.piuculture.it/2015/04/comunita-cinese-in-italia/>

22 <http://dailystorm.it/2013/06/07/%E6%84%8F%E5%A4%A7%E5%88%A9-italia-le-comunita-cinesi-in-italia-e-a-roma/>

<http://www.pewglobal.org/2016/06/29/3-china-and-the-global-balance-of-power/>

<http://www.pewglobal.org/2016/06/29/as-obama-years-draw-to-close-president-and-u-s-seen-favorably-in-europe-and-asia/>

<http://www.pewglobal.org/2015/06/23/2-views-of-china-and-the-global-balance-of-power/>

<http://www.pewglobal.org/2014/07/14/chapter-2-chinas-image/>

<http://www.pewglobal.org/2014/07/14/chapter-3-balance-of-power-u-s-vs-china/>

hatással vannak és veszélyt jelentenek az olasz gazdaságra: 75% tartja rossz, 14% pedig jó dolognak a kínai gyarapodást. A 2014-es kutatás tartalmazott egy kérdést Hszi Csin-ping kínai elnökkel kapcsolatosan is. Az olaszoknak csupán 15%-a mondta azt, hogy bízik a távol-keleti államfőben, ezzel szemben 64% szerint Hszi Csin-ping nem cselekszik helyesen a világ dolgainak ügyeiben, 21% pedig nem tudott válaszolni a kérdésre.

3.3. Az olasz kormány Kína-képe

A jelenlegi, Matteo Renzi vezette olasz kormány mandátumának kezdete óta kiemelt figyelmet szentel a Kínával való kapcsolattartás elmélyítésének. A kínai vezetés is fontos gazdasági partnerként tekint Olaszországra és politikai potenciált lát a mediterrán régió vezető országában. Az olasz miniszterelnök már kétszer járt hivatalos látogatáson Kínában. Első alkalommal 2014 júniusában, amikor többek között Hszi Csin-ping kínai elnökkel, valamint a kínai jegybank kormányzójával, Csou Hsziao-csuannal (Zhou Xiaochuan) is találkozott. Emellett Matteo Renzi olasz és Li Ko-csiang kínai kormányfő egy 2014-2016 közötti hároméves cselekvési tervet fogadott el, melyben a kétoldalú együttműködés prioritásként a zöld technológiákat, az agráripárt, a fenntartható urbanizációt, az egészségügyet és az úrhajózást jelölték meg. A két ország miniszterelnökének közreműködésével létrehozták továbbá a „Business Forum Italia-Cina”-t, amely egy hatalmas potenciállal rendelkező, kölcsönös innovatív platform, s amelytől a bilaterális ipari és kereskedelmi kapcsolatok nagymértékű fellendülését várják. Az olasz és kínai vállalkozók rendelkezésére álló fórum kiegészíti a kormányközi párbeszédet, elősegítve azt információcserével, a tudás átadásával, ipari ajánlatokkal és a kölcsönös beruházásokkal, valamint a harmadik országokkal kötendő stratégiai partnerséggel együtt.²³

2014 októberében Li Ko-csiang kínai miniszterelnök látogatott Olaszországba. Az olasz kormánnyal folytatott bilaterális találkozók során a két ország húsz kereskedelmi megállapodást írt alá összesen 8 milliárd euro értékben.²⁴

2015 áprilisában Paolo Gentiloni olasz külügyminiszter az olasz-kínai diplomáciai kapcsolatok felvételének 45. évfordulója alkalmából találkozott Wang Yi kínai külügyminiszterrel, akivel a tudomány, a technológia, a kultúra és a biztonságpolitika tárgykörökben négy megállapodást írt alá.²⁵

2016 szeptemberében Matteo Renzi ismét Kínába látogatott, ahol elsőként Hszi Csin-ping kínai elnökkel találkozott. Megbeszélésük középpontjában a két ország jövő felé mutató strukturális reformjai álltak. Az egyik fő kihívás Renzi szerint a növekedés, de Olaszország és Kína a remény üzenetét is közvetítheti a többi állam vezetőinek a két ország barátságának példájával. A két vezető tárgyalt az átfogó stratégiai, gazdasági és kulturális együttműködési lehetőségek további kiaknázásáról, új távlatokat nyitva a kereskedelmi kapcsolatokon túl egy közös afrikai projekt, valamint az egészségügyi ágazatban történő együttműködés terén. Végül szó volt a két ország közötti diákcseré programok bővítéséről is. Az olasz kormányfő a két ország közötti kapcsolatok további elmélyítése érdekében jövőre ismét visszatér majd Kínába. Emellett 2017-ben Sergio Mattarella olasz köztársasági elnök is hivatalos látogatást tesz a távol-keleti országban. Az olasz kormány számára nagyon fontos a kínai gazdaság meghatározó szereplőivel való

23 http://www.infomercatiesteri.it/overview.php?id_paesi=122 <http://www.governo.it/articolo/renzi-vietnam-cina-e-kazakistan-9-12-giugno/1631>

24 <http://www.ilsolo24ore.com/art/notizie/2014-10-14/italia-cina-premier-li-keqiang-ricevuto-palazzo-chigi-180723.shtml?uuid=AB2Qb72B>

25 <http://www.lindro.it/leta-delloro-tra-italia-e-cina/>

kapcsolattartás. Matteo Renzi ezért szeptemberi útja során kínai üzletemberekkel is folytatott tárgyalásokat. Ezek központi eleme a két ország közötti befektetések (olasz beruházások Kínában és kínai befektetések Olaszországban) további fejlesztése, valamint újabb lehetőségek feltérképezése volt. A kínaiak még több reformintézkedés meghozatalára kérték Renzit. A megbeszélésen jelen voltak többek között a Bank of China, a State Grid of China és a National Chemical Corporation képviselői, az olasz F. C. Internazionale labdarúgócsapatának új többségi tulajdonosa, a Suning cégcsoport vezetője, valamint az ingatlanokkal és építkezésekkel foglalkozó Vanke cég vezetői is. Renzi, akárcsak 2014 júniusában, 2016 szeptemberében is külön megbeszélést folytatott Jack Ma vállalkozóval, az e-kereskedelemben érdekelt Alibaba Csoport alapítójával. A két vezető megerősítette azt a már 2016 májusában kötött megállapodást, melynek értelmében az internetes cég szeptembertől 500 fajta olasz bort dob a kínai piacra, amivel az olasz bor a második helyre kerül a kínai borkereskedelem rangsorában. Emellett legalább kilenc, oltalom alatt álló, „DOC” (Denominazione Originale Controllata) eredetmegjelölésű olasz terméket (például a parmigiano reggiano és a pecorino romano sajtokat, a toszkán olívaolajat, a modenai balzsamecet) helyeznek kiemelt védelem alá, ezáltal megóvva őket a hamisítás veszélyétől.²⁶

3.4. A gazdasági, kereskedelmi Kína kép

Kína megítélésében kulcsfontosságú a gazdasági-kereskedelmi tényező. Olaszország világszinten Kína 15., európai szinten 4. legnagyobb kereskedelmi partnere. A húzóágazat a gépipar, amelyet a divat, a textilipar és az autóipar követ. Az Eurostat adatai alapján 2015-ben a két ország kereskedelmi forgalma körülbelül 38,6 milliárd euro volt, ami 8,47%-os növekedést jelent 2014-hez képest. Az Olaszországból Kínába exportált termékek összértéke 10,4 milliárd eurót tett ki (ez 0,68%-os visszaesést jelent 2014-hez képest), a Kínából származó import összértéke pedig 2015-ben meghaladta a 28,2 milliárd eurót (ez körülbelül 12,3%-os növekedés 2014-hez viszonyítva), így az olasz külkereskedelmi mérleg Kínával szemben deficitese.²⁷ A kínai Nemzeti Statisztikai Hivatal (National Bureau of Statistics) adatai alapján 2015-ben Olaszország Kína 21. legnagyobb beszállítója volt és az előrejelzések szerint 2016-ban a 20. lesz, hiszen az árukereskedelem mértéke ez év első félévében jelentősen nőtt a két ország között. A januártól júliusig terjedő időszakban 24,6 milliárd dollárt ért el az árucseré értéke, az Olaszországba irányuló kínai export 15,4 milliárd dollárt, míg az import 9,2 milliárd dollárt tett ki.

Jelenleg mintegy 2000 olasz cég képviselteti magát a távol-keleti országban. Ami a bankszektort illeti, a Banca Monte dei Paschi di Siena, az Intesa Sanpaolo és az UniCredit vannak jelen Kínában. A gépjárműipar szereplői közül a FIAT, a Lamborghini, a Piaggio, a Ducati és az IVECO rendelkezik kínai érdekeltséggel. Az olasz energiaipar két zászlóshajója, az ENEL és az ENI, valamint a MaxMara és a Dolce&Gabbana divatházak, illetve a Pirelli és a Ferrero vállalatok is jelen vannak a kínai piacon. Ez több mint 60 000 munkahelyet és körülbelül 5 milliárd eurós forgalmat jelent a különféle ágazatokban.²⁸

---

26 http://www.corriere.it/esteri/16_settembre_04/presidente-cinese-xi-renzi-vi-voglio-come-partner-forti-aecbd9e6-720b-11e6-a5ab-6335286216cb.shtml?refresh_ce-cp

http://www.ansa.it/sito/notizie/politica/2016/09/03/g20-in-cina-renzi-incontra-presidente-xi-e-impreditori_14e03824-e61e-49da-9c94-494694cae387.html

http://www.repubblica.it/economia/2016/09/04/news/g20_renzi_per_risultati_riforme_servono_anni_e_incassa_il_plauso_di_obama-147151771/

27 <http://www.ilsole24ore.com/art/commenti-e-idee/2016-05-01/italia-cina-nuovo-inizio-081544.shtml?uid=ACN5TEJD>

28 http://www.infomercatiesteri.it/overview.php?id_paesi=122 http://www.infomercatiesteri.it/scambi_commerciali.php?id_paesi=122

http://www.infomercatiesteri.it/presenza_italiana.php?id_paesi=122

2015-ben közel 70 000 regisztrált kínai vállalkozás működött Olaszországban, ezzel Marokkó és Románia után a távol-keleti ország a harmadik helyen szerepel a rangsorban. Legtöbbjük a kereskedelemben, valamint a feldolgozó- és a vendéglátóiparban tevékenykedik. Emellett számos olasz vállalatban van jelen kínai tulajdoni hányad, legjobb példa erre a Pirelli gumiabroncsgyártó vállalatba 7,1 milliárd eurót befektető többségi tulajdonos, a China National Chemical Corporation (ChemChina), valamint a State Grid Corporation of China 2,1 milliárd eurós beruházása, mellyel a Cassa Depositi e Prestiti pénzügyi részvénytársaságban szerzett 35%-os tulajdont. A Shanghai Electric 40%-os részesedéssel rendelkezik az Ansaldo Energia cégben, s a People's Bank of China is kis százalékban tulajdonos többek között az ENEL, az ENI, a Telecom Italia, a Prysmian, valamint a Generali cégekben. A People's Bank of China két helyen rendelkezik képvisellel Olaszországban: Milánóban a Banca Popolare Di Milano takarékszövetkezetnél, Rómában pedig a Banca Nazionale del Lavoro részvénytársaságnál van kihelyezett ügynöke.²⁹ A világon a legnagyobb aktív eszközállománnyal rendelkező Industrial and Commercial Bank of China (ICBC) pedig két bankfiókot tart fenn Olaszországban. Az első ICBC fiókot 2011-ben Milánó banknegyedében, a Dóm tér közvetlen szomszédságában, a másodikat 2013-ban Rómában, a szintén központi Barberini utcában nyitották meg a kínai-olasz kereskedelmi kapcsolatok fellendítése érdekében.³⁰

A kínaiak a labdarúgással kapcsolatos befektetések terén is aktívak voltak az elmúlt időszakban: a Suning Commerce Group 2016 nyarán 68,55%-ban tulajdonosa lett az F. C. Internazionale csapatának, továbbá az A. C. Milan elnöke, Silvio Berlusconi a klub 99,93%-ának értékesítéséről írt alá előszerződést egy kínai befektetőkből álló csoporttal.³¹ Megállapítható tehát, hogy a távol-keleti ország számára fontos, hogy minél pozitívabb kép alakuljon ki róla a számára gazdaságilag, kereskedelmileg is meghatározó dél-európai államban.

3.5. Következtetések

Általánosságban elmondható, hogy az olaszok Kína-képe igencsak vegyes, de egyelőre inkább negatívnak definiálható és sok (olykor a valós képet elferdítő) negatív sztereotípiát él az emberekben a kínaiakkal kapcsolatosan. A két kultúrából adódó értékrendek ugyan távoliak és különbözőek, a két ország kormánya azonban minden téren próbálja csökkenteni a Kína és Olaszország közötti távolságot. Különösen gazdasági, kereskedelmi, politikai, kulturális és oktatásügyi szinten kívánják elmélyíteni, szorosabbra fűzni a kapcsolatokat. S ha az előítéleteket nem is lehet (egyhamar) felszámolni, a gyorsan változó világkép, a média, a művészet, a kultúra, s nem utolsósorban a turizmus segíthet abban, hogy a Kínáról az olasz társadalomban kialakult kép idővel pozitív irányban változzon, javuljon.

---

29 http://www.peoplesbank.lk/overseas/world_wide_partners

30 http://www.ansa.it/sito/notizie/economia/2015/10/19/banche-icbc-apre-a-roma-punta-su-scambi-italia-cina_50f42262-d070-4223-9ed0-0d311e0bd804.html

http://www.bankofchina.com/it/aboutus/ab3/201404/t20140404_3143053.html

31 <http://www.borsaitaliana.it/notizie/finanza-personale/lavoro/lavoroimpresestraniereinitalia.htm>

<http://www.panorama.it/economia/aziende/chemchina-chi-e-colosso-cinese-comprato-pirelli/>

<http://www.sgcc.com.cn/ywlm/mediacenter/corporatenews/11/311305.shtml>

http://www.corriere.it/economia/14_maggio_08/ansaldo-energia-40percento-va-cinesi-shanghai-electric-400-milioni-4a84708e-d699-11e3-b1c6-d3130b63f531.shtml

<http://www.lastampa.it/2015/03/22/economia/da-pechino-tre-miliardi-di-investimenti-litalia-la-meta-preferita-dopo-londra-FYvqMujnUmW1YbxldRBanN/pagina.html>

<http://www.ilssole24ore.com/art/notizie/2016-06-28/inter-cinesi-ecco-l-operazione-l-acquisto-club--180610.shtml?uuid=ADC4Umk>

http://www.sportmediaset.mediaset.it/calcio/milan/ufficiale-berlusconi-ha-venduto-il-milan-ai-cinesi-e-resta-presidente-onorario_1112190-201602a.shtml

4. AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

4.1. Az amerikai-kínai diplomácia mélypontja?

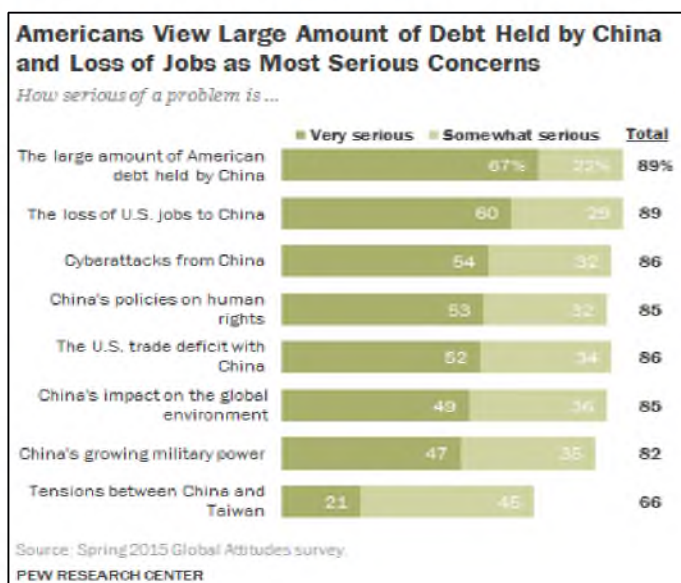
Az USA és Kína egymáshoz való viszonya vitathatatlanul az egyik legfontosabb bilaterális kapcsolat a világon. A kölcsönös függést mindkét fél többszörösen megerősítette számos kinyilatkoztatás formájában, ennek ellenére az elmúlt időszakban az amerikai think tank-ek által készített publikációk mégis határozottabb amerikai kormányzati fellépést sürgettek Kínával szemben. A Brookings Institute nevű washingtoni kutatóintézet kínai-szakértője, David Shambaugh véleménye szerint a két ország viszonyát a megnövekedett feszültségek fogják jellemezni az elkövetkező időszakban, amihez jobb, ha mindkét fél „hozzászokik”. A kutatóintézetek által publikált véleményekkel az amerikai lakosság többsége egyetért. A Gallup nevű amerikai közvélemény-kutató felmérése szerint **2008 óta az amerikai lakosság az Egyesült Államok három legnagyobb ellensége között tartja számon Kínát Oroszország és Irán mellett.** 2014-ben Kínát tartották a válaszadók az USA legnagyobb ellenségének, amivel az említett országokon kívül megelőzte Észak-Koreát is.³²

4.2. Hat tény az amerikai és a kínai lakosság egymáshoz való viszonyáról³³

1) A két nemzet nincs kifejezetten jó véleménnyel egymásról. A Pew Research Center 2015-ös felmérése során megkérdezett amerikaiak 38%-a vélekedett pozitívan a kínaiakról, ami közel 20%-kal alacsonyabb a világ másik 39 országában készített felmérés 55%-os mediánjánál. A megkérdezett kínaiak 44%-a vélekedett pozitívan az amerikaiakról, ami jelentősen alacsonyabb a 69%-os globális mediánnál.

2) Az amerikaiak véleménye szerint a Kínával kapcsolatos legsürgetőbb problémák között szerepel a

8. ábra: Az amerikaiak Kínával kapcsolatos problémáinak fontossági sorrendje

forrás: Pew Research Center

kínaiak által birtokolt **nagymértékű amerikai adósságállomány**, az olcsó kínai munkaerő miatt **megszűnő amerikai munkahelyek**, a **kibertámadások** és az **emberi jogok védelme**.

3) A **republikánus szavazók kritikusabbak** Kínával szemben, mint a demokrata választók. Minden Kínával kapcsolatos aggály sokkal erősebben él a konzervatív amerikaiakban, **kivéve a kínai környezetszennyezést**, amelyre a liberálisok nagyobb figyelmet fordítanak.

4) Az amerikaiak jelentős része úgy gondolja, hogy a közeljövőben **Kína át fogja venni Amerikától a legnagyobb superhatalom szerepét.** A megkérdezett amerikaiak 46%-a gondolja úgy, hogy Kína átveszi az USA

nagyhatalmi szerepét, míg a Kínaiak 67%-a ért egyet a kijelentéssel.

32 <http://thediplomat.com/2015/08/us-public-opinion-on-china-a-new-low/>

33 <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/03/30/6-facts-about-how-americans-and-chinese-see-each-other/>

5) A kínaiak 54%-a érzi úgy, hogy az Egyesült Államok szándékosan próbálja visszafogni Kínát annak érdekében, hogy megőrizhesse vezető szerepét.

6) A fiatal generációk mindkét országban **nyitottak** a másik nemzet felé. Több mint kétszerannyi 18 és 29 év közötti amerikai fiatal szimpatizál a kínaiakkal, mint amennyi az 50 évnél idősebb amerikaiak körében (55% és 27%). Hasonló trend jellemző a kínaiakra is: a 30 év alattiak 59%-a ítéli meg pozitívan az amerikaiakat, szemben az 50 év feletti korosztályra jellemző 29%-kal.

4.3. Milyen tényezők befolyásolhatják az amerikai-kínai kapcsolatokat?

4.3.1. A Dél-kínai tenger miatti konfliktus³⁴

Az elmúlt egy évben az amerikai-kínai kapcsolatokat leginkább a Dél-kínai tenger (SCS) területi vitái határozták meg, annak ellenére, hogy a két ország nem rendelkezik összeegyeztethetetlen hivatalos állásponttal a kérdésben. Kínával ellentétben az USA nem rendelkezik területi igényrel a térségben, ennek ellenére a területi konfliktus jelentősen fokozta a két fél közötti feszültséget. A hágai Állandó Választottbíróóság a vizsgálatot indítványozó Fülöp-szigeteknek kedvező, 2016. július 12-i ítélete szerint Kína területi igényei sem történelmileg, sem jogilag nincsenek megalapozva. Kína kategorikusan elutasította az ítéletet. Az elmúlt időszakban az USA és Kína is látható lépéseket tett a feszültség csökkentése érdekében, azonban nemzetközi szakértők véleménye szerint a dél-kínai konfliktus még évtizedekig elhúzódhat és a nemzetközi konfliktus elmélyülése akár világháborúvá is eszkalálódhat.

4.3.2. A „nine-dash line” nevű demarkációs vonal körüli bizonytalanság

Kína saját állítása szerint a Dél-kínai tenger szárazföldjeinek 86 %-ára tartja fent területi igényét a „nine-dash line”-ként emlegetett követelés szerint. A legtöbb érintett környező ország és az Egyesült Államok szerint a „nine-dash line”-ban megfogalmazott területi igények nem egyértelműek. Az amerikai döntéshozók számára nem tisztázott, hogy Kína az általa meghatározott demarkációs vonalon belül mely területekre tart igényt: az összes szigetre és tengerre; csak a szigetekre és a tengeri rend fenntartására, amelyet jelenleg a tengeri jogról szóló ENSZ-egyezmény (UNCLOS) szabályoz; csak a szárazföldi területekre, de a szomszédos vizekre nem; csak az UNCLOS szerint igényelhető földterületekre, vagy az említett alternatívák valamilyenfajta kombinációjára.

4.3.3. Történelem és jog szembenállása

A Dél-kínai tengerhez köthető konfliktus másik fundamentális eleme Kína területi igényének jogalapja. A kínaiak szerint a történelmi események felülírhatják a nemzetközi egyezményekben foglalt törvényeket. Ezt a kínai politikai vezetés többször is egyértelműsítette: a kínai kormány 1996-ban és 2006-ban is nyomatékosította területi igényeit, amelyek nehezen összeegyeztethetőek az UNCLOS-szal. Kína úgy véli, hogy történelmi okok miatt kivételt képez a kiterjedt UNCLOS-törvénykezés alól, az Egyesült Államok álláspontja szerint pedig a nemzetközi törvények az irányadók.

---

³⁴ <http://thediplomat.com/2016/08/the-us-china-perception-gap-in-the-south-china-sea/>

4.3.4. A stratégiai szándékok közötti különbség

Kína úgy látja, hogy az Egyesült Államok azért ellenzi Kína térnyerését a Dél-kínai tengeren, mert attól tart, hogy Kína ezáltal veszélybe sodorná az USA gazdasági és katonai hegemón pozícióját a kelet-ázsiai térség tengerein. Az USA véleménye szerint Kína ki akarja terjeszteni növekvő haderejét a nemzetközi kereskedelem helyszíneiként szolgáló tengerekre is annak érdekében, hogy átvegye a térség bőséges erőforrásai (energiahordozók, ásványi anyagok) és a halászat feletti hatalmat.

4.3.5. Ki az agresszor?

A kínaiak és az amerikaiak teljesen másképp látják, hogy melyik ország provokálja a másikat. Kína állítja, hogy az Egyesült Államok sértette meg a törékeny egyensúlyt. A kínaiak gyakran emlegetik a volt külügyminiszter, Hillary Clinton 2010-es kijelentését, amely szerint az USA nemzeti érdeke a Dél-kínai tenger nyitottsága. 2016-ban több amerikai hadihajó jelent meg a Kína által követelt területeken (kb. 12 tengeri mérföldre Kína szuverén határától). Az Egyesült Államok úgy látja, hogy ezek mind válaszlépések Kína növekvő agressziójára. Az amerikaiak kifogásolták azt a kínai lépést, amikor vitatott területre telepítettek olajfúró tornyot 2014-ben. A torony védelmét méretes kínai hadiflotta biztosította.

Röviden összefoglalva: mindkét fél úgy véli, hogy a másik a provokátor, ők pedig csupán válaszlépéseket tettek.

4.3.6. A Fülöp-szigetek és Vietnám szerepe

Kína álláspontja szerint a Fülöp-szigetek és Vietnám a két legnagyobb manipulátor a térségben, mert úgy próbálják befolyásolni legnagyobb szövetségesüket, az USA-t, hogy annak Kínával szembeni szankciói az ő javukra kedvezzenek. Kína szerint a két ázsiai ország felelőtlen és meggondolatlan politikát folytat. Az USA szerepét ebben a kontextusban a kínaiak sokszor „a fark csóválja a kutyát” metaforával szokták jellemezni, ami arra utal, hogy az USA - szándékosan vagy véletlenül - a két szövetséges kis ország számára előnyösen foglal állást a Dél-kínai tenger területi vitáit illetően.

Az USA a három ázsiai ország Dél-kínai tengeri szerepvállalását egészen másképp ítéli meg. Az amerikai álláspont szerint a két szövetséges kis ország ki van szolgáltatva az elnyomó kínai törekvéseknek. Az Egyesült Államok úgy véli, hogy a területi viták ellenére képes egyszerre szövetségesi viszonyt fenntartani a Fülöp-szigetekkel és Vietnámmal, illetve megőrizni kölcsönösen előnyös kereskedelmi kapcsolatait Kínával. Kína ezzel szemben az USA SCS-i szerepvállalását zéró-összegű játéknak látja, vagyis az Egyesült Államok nem ápolhat jó viszonyt a területi vitában szembenálló összes féllel.

4.3.7. A hágai Állandó Választottbíróság (PCA) ítélete

A PCA 2016. július 16-i döntésének értelmében Kína területi követelései nem megalapozottak. Kína álláspontja szerint viszont a PCA illegitim, és nem dönthet az SCS területi vitáinak ügyében. Az Egyesült Államok nem támogatta egyik ország területi követeléseit sem, azonban elismerte a hágai Állandó Választottbíróság döntését és azt jogilag kikényszeríthetőnek minősítette.

4.4. 2016-os elnökválasztás

4.4.1. Hillary Clinton

A demokrata elnökjelölt **országa Kínához fűződő kapcsolatát dinamikusnak és kihívásokkal telinek jellemezte**, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy **a két állam viszonyrendszere összességében pozitív, kooperatív és átfogó**. Külügyminiszteri megbízatása idején Clinton erőteljes nyomásgyakorlással próbálta elérni, hogy Kína is vesse alá magát az üvegházhatású gázok kibocsátásával szembeni minimum-előírásoknak. 2010-ben egy egész beszédet szentelt az internetszabadságnak, amelyben cenzúra miatti kritikával illette Kína mellett Tunéziát és Üzbegisztánt is. Állandó kritikusa Kína emberi jogi gyakorlatának. 2009-ben amerikai és kínai tisztségviselőkkel stratégiai és gazdasági kérdésekre fókuszáló, évenként megrendezésre kerülő találkozót indítottak el.³⁵

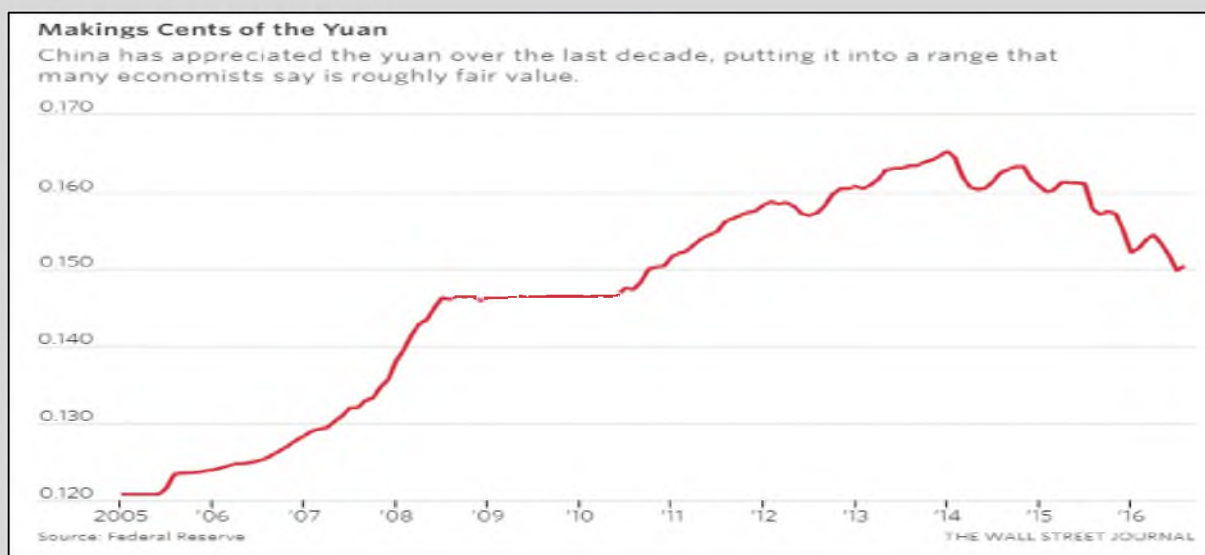
4.4.2. Donald Trump

Kínával kapcsolatban Trump egyértelműen fogalmaz. Úgy gondolja, hogy a Kínai Népköztársaság az Egyesült Államok ellensége, továbbá erősen ellenzi Kína felvételét a Világkereskedelmi Szervezetbe.³⁶

Trump Kína árfolyam-manipulációjára vonatkozó vádjai idejétmúltak³⁷

A republikánus jelölt szeptember 15-én, az Economic Club of New York rendezvényén sokadik alkalommal tett ígéretet arra, hogy megválasztása esetén Kínát hivatalosan is árfolyam-manipulátornak minősíti. Trump véleménye szerint Peking szándékosan gyengíti a jüant annak érdekében, hogy nettó exportórként árfolyamnyereségre tegyen szert külkereskedelmi partnerei kárára. Kína az elmúlt 20 év során vitathatatlanul valutaháborút folytatott kereskedelmi partnereivel, a trend azonban 2014 óta megfordulni látszik.

9. ábra: Jüan/dollár árfolyam alakulása

forrás: Wall Street Journal

35 <http://graphics.wsj.com/elections/2016/donald-trump-hillary-clinton-on-foreign-policy/>

36 <http://time.com/4378270/donald-trump-hillary-clinton-foreign-policy-speech-transcript/>

37 <http://blogs.wsj.com/economics/2016/09/15/donald-trump-is-a-few-years-behind-on-the-china-currency-problem/>

2014 óta a jüan erősödésnek indult a dollárral szemben és a kínai jegybank nyíltpiaci műveleteken keresztül közel ezer milliárd dollárnyi devizatartalékot adott el a jüan értékének fenntartása érdekében. A jegybanki intervenció ellenére a dollár erősödött a jüanhoz képest, ami az amerikai gazdaság erősödésének és a Federal Reserve monetáris szigorítása megkezdésének volt köszönhető. A kínai beavatkozás hiányában a jüan feltehetően sokkal nagyobb mértékben gyengült volna a dollárhoz képest. Trump – ahogy ígérte - súlyos vámokkal terhelné a Kínából érkező importot, ami közgazdászok szerint újraindíthatja a 2014 előtt tapasztalt valutaháborút a két nemzet között, s ez hátrányosan érintené a teljes amerikai gazdaságot.

5. LATIN-AMERIKA

5.1. A civil kapcsolatok fejlődése

Latin-Amerika számára Kína az elmúlt húsz évben vált egyre fontosabb gazdasági partnerré. A XIX. századi függetlenedést követően Latin-Amerika rövid időn belül az Egyesült Államok közvetlen befolyása alá került, ami meghatározta a latin-amerikai-kínai kapcsolatok alakulását is. A hidegháború idején így a latin-amerikai országok többsége Tajvant ismerte el szuverén államként, s a Kínai Népköztársasággal csupán az amerikai-kínai kölcsönös közeledés megindulását követően fűzték szorosabbra a diplomáciai kapcsolatokat,³⁸ aminek lendületet adott Kína elköteleződése a fejlődő gazdaságokkal való relációinak bővítése iránt.

Kína 2008 novemberében hozta nyilvánosságra a latin-amerikai és karibi térséggel kapcsolatos stratégiai dokumentumát („Policy Paper on Latin America and the Caribbean” – PPLAC)³⁹, amellyel új alapokra helyezte az ezredforduló óta erősödő köteléket. A dokumentum kilátásba helyezte a politikai kapcsolatok mélyítését a magas rangú (elnöki, államfői, kormányfői) találkozók, a törvényhozás, a pártok, a helyi önkormányzatok és a munkacsoportok közötti párbeszéd fokozásán keresztül. Kína továbbá megerősítette azon szándékát is, miszerint támogatni fogja, hogy Latin-Amerika nagyobb szerepet kapjon a globális ügyek (így például a klímapolitika, a szegénység elleni küzdelem, a humanitárius segítségnyújtás, a biztonságpolitika, az atomenergia békés felhasználása) megvitatásában, amelyek kapcsán szorosan együttműködnek kormányzati és szakértői szinten. A diplomáciai és gazdasági kapcsolatok erősödését Kína azzal is ösztönözni kívánja, hogy együttműködést kínál a latin-amerikai és karibi országok számára az oktatás, a kultúra, a sport, az egészségügy (járvány-megelőzés, gyógyszer-gyártás), a civil és médiakapcsolatok, valamint a tudomány és technológia (elsősorban a légi ipar, a bioüzemanyag-gyártás, a környezetvédelmi technológiák, a megújuló energia) területén, többnyire közös akcióterveken és csereprogramokon keresztül.

Ugyancsak Kína szorgalmazta, hogy a latin-amerikai és karibi régió ne csupán az egyes országok szintjén, hanem együttesen is közeledjen az ázsiai nagyhatalomhoz. Így 2014-ben sor került az első Kína-CELAC-találkozóra, melynek során - ugyancsak pekingi kezdeményezésre - döntés született arról, hogy a felek rendszeres, csúcstalálkozásoszerű Kína-CELAC Fórumot hoznak létre, amelynek keretében az érintett országok külügyminiszterei találkoznak majd. Az ázsiai fél arra is javaslatot

38 Fornes, GE & Philip, AB 2014, 'The China-Latin America Axis: Following the Path of the Manila Galleon'. AIB Insights, vol 14., pp. 7-10 http://documents.aib.msu.edu/publications/insights/v14n1/v14n1_Article2.pdf

39 <http://china.usc.edu/chinas-policy-paper-latin-america-and-caribbean>

tett, hogy a 2016. év legyen a Kínai-Latin-amerikai Kulturális Közeledés Éve, valamint ígéretet tett arra, hogy a következő öt évben növelni fogja az állami ösztöndíjak számát annak érdekében, hogy minél több latin-amerikai hallgató tanulhasson vagy szerezhessen személyes és szakmai tapasztalatot Kínában. 2015 elején a kínai kormány bejelentette,⁴⁰ hogy 2019-ig 6-6 ezer tanulmányi ösztöndíjat és szakmai gyakorlati lehetőséget biztosít a latin-amerikai és karibi (LAK) régió számára, valamint ezer párttagot és több ezer fiatal vezetőt vár különböző szakmai programokra Kínába. A novemberig programokat kínáló kulturális közeledés éve elsősorban a kölcsönös megértés előmozdítását szolgálja, amitől a résztvevő országok vezetői azt remélik, hogy a gazdasági kapcsolatokat is élénkíteni fogja, ugyanis a kétoldalú kapcsolatok egyik kerékkötője a kölcsönös bizalmatlanság, amely egyrészt kulturális különbségekből, illetve azok nem alapos ismeretéből ered. A gazdasági kapcsolatok elmúlt évekbeli élénkítése ugyanis automatikusan nem fejlesztette kellő mértékben a latin-amerikai lakosság Kínával kapcsolatos ismereteit.

5.2. A Kína-képet befolyásoló tényezők

Bár egyre gyakoribbak a magas szintű egyeztetések Kína és a LAK-régió között, a politikai együttműködés és kulturális kapcsolatépítés továbbra is eltörpülnek a gazdasági reláció mellett. Így a közvélemény szemében a Kínáról alkotott képet továbbra is leginkább az adott ország Kínával való gazdasági kapcsolata, és az abból eredő események befolyásolják. LAK-stratégiáját tekintve Kína a kereskedelmi kapcsolatok kiterjesztése kapcsán az úgynevezett „win-win” együttműködést⁴¹ szorgalmazza, s szabadkereskedelmi megállapodások⁴² megkötését vetíti előre. Utóbbi kapcsán fontos eredmény, hogy Chilével, Peruvál és Costa Ricával az ázsiai ország már kötött ilyen típusú egyezményt, s jelenleg Kolumbia⁴³ kapcsán fontolgatja a kereskedelmi tárgyalások megindítását. Azonban amíg az egyes latin-amerikai országok és az Egyesült Államok között létrejött hasonló kereskedelmi megállapodások már az úgynevezett „új kereskedelmi napirend” szellemében születtek (így kifejezett céljuk a gazdasági versenyképesség növelése, valamint a szolgáltatási szektor és a tőkeáramlás liberalizációja), addig a Kínával kötött egyezmények a „régii kereskedelmi napirendet” tartják szem előtt, vagyis a mezőgazdaság és a feldolgozóipar liberalizációja az elsődleges céljuk. Latin-Amerika és a Karib-térség egyes országait tekintve napjainkra Kína alapvető exportpiaccá vált Kuba, Chile, Peru, Brazília, Costa Rica, Argentína, valamint Venezuela számára. Import tekintetében pedig Paraguay, Peru, Chile, Mexikó, Brazília, Argentína, Kuba és a Dominikai Köztársaság jelentik azokat az országokat, amelyek behozataluk legalább 10 százalékát Kínából szerzik be. A régió egészét tekintve Latin-Amerika viszonylag jelentős deficittel⁴⁴ zárta az elmúlt évek külkereskedelmi mérlegeit Kínával szemben, főként az egyre növekvő közép-amerikai és mexikói import miatt. Ezek a gazdasági hatások pedig egyértelműen befolyásolják a közvélemény alakulását.

Rövidtávon a kínai kereslet élénkülése egyértelműen pozitív hatással volt⁴⁵ a latin-amerikai gazdasági növekedésre az új évezred első évtizedében. Ennek következtében azonban egyre inkább előtérbe kerültek a nyersanyagok az egyes országok exporttermékei között. Szakértők szerint a

40 <http://thediplomat.com/2015/03/why-china-shouldnt-get-too-invested-in-latin-america/>

41 <http://china.usc.edu/chinas-policy-paper-latin-america-and-caribbean>

42 Wise, Carol (2012): China's Free Trade Agreements in South America (Inter-American Dialogue) <http://www.thedialogue.org/wp-content/uploads/2012/11/ChinasFreeTradeAgreementsinSouthAmerica.pdf>

43 <http://fta.mofcom.gov.cn/list/chinacolummbiaen/encolummbia/1/encateinfo.html>

44 CEPAL (2012): China and Latin America and the Caribbean: building a strategic economic and trade relationship <http://www.cepal.org/en/publications/china-and-latin-america-and-caribbean-building-strategic-economic-and-trade>

45 CEPAL (2012)

további fejlődés szempontjából épp az jelenti a legfőbb problémát Latin-Amerika számára, hogy az export termékpalettájának csupán töredékét alkotják azok az áruk, amelyek nem a nyersanyagok csoportjába tartoznak. A jelenlegi állás szerint tehát a Kínával való kereskedelem Latin-Amerika szempontjából hosszú távon nem számít „win-win” együttműködésnek. Az ázsiai óriás által Latin-Amerikából importált árucikkek között a szója, a vasérc, a réz, a nyersolaj, valamint a rézérc számít a legfontosabbnak: a kínai behozatal kétharmadát ez az öt termék teszi ki. De ha a Kína által Latin-Amerikából behozott 20 legfontosabb terméket nézzük, akkor is csupán egyet találunk, ami teljesen feldolgozóipari termék: az integrált áramköröket, amelyeket Kína Costa Ricától és Mexikóból szerez be. Míg 2013-ban a latin-amerikai mezőgazdasági és bányászati export 15%-át Kína vásárolta fel, addig a latin-amerikai feldolgozóipar kiviteléből mindössze 2% irányult az ázsiai országba.⁴⁶ Így a Kínával való kereskedelem kevesebb új munkahely létrehozását teszi lehetővé, azonban jelentősebb ökológiai lábnyomot hagy maga után, ami ugyancsak rontja a latin-amerikaiakban kialakult Kína-képet. A feldolgozóipari termékek világpiacán pedig a két térség versenytársnak számít: bár egyre csökken a Kína által jelentett „fenyegetettség” annak köszönhetően, hogy javult a munka termelékenysége az ágazatban, a korábbi években a kínai verseny, valamint az erős világpiaci árakból eredő árfolyam-felértékelődés kedvezőtlenül hatottak a latin-amerikai feldolgozóiparra, így az ezekben az ágazatokban érdekelt latin-amerikai üzleti szféra is egyre szkeptikusabb Kína szerepe kapcsán. Mindezek a tényezők a médián és a környezetvédelmi csoportok akcióin keresztül rendkívüli mértékben befolyásolják Kína latin-amerikai megítélését.

A véleményformálást természetesen a helyi kínai közösségekkel való viszony is befolyásolja. A kínai diaszpóráról szóló statisztikák igen eltérőek, s nehéz pontos számadatokat találni. A legnagyobb lélekszámú közösségek Peruban, Venezuelában, Paraguayban, Argentínában, Brazíliában, Panamában, Kubában és Costa Ricában élnek. Valamivel kevesebb, de így is jelentős kínai bevándorlója van Ecuadornak, Mexikónak, Guatemalának, Kolumbiának, Bolíviának és Chilének is.⁴⁷ Érdekeség, hogy területileg nézve a legtöbb kínai bevándorló az úgynevezett „hármasthatáron” (Argentína, Brazília és Paraguay) él: szakértők szerint ennek az az oka, hogy a brazil társadalom igen befogadó, a társadalmi diszkrimináció elsősorban nem bőrszín alapján történik, míg Paraguayban igen termékeny mezőgazdasági földek vannak, Argentínának pedig nem túl szigorú a bevándorlás-politikája. A kínai bevándorlók gazdasági tevékenysége itt is főként a kiskereskedelemre és a vendéglátásra koncentrálódik, így ezek a „kkv-k” sokkal inkább szerepelnek és ismertek a köztudatban, mint a kínai nagyvállalatok tevékenysége. A kínai vezetés a kulturális diplomácia, s tágabb értelemben az ún. „soft power” szempontjából kulcsfontosságúnak tartja a kínai negyedek szerepét,⁴⁸ mivel azok szinte valamennyi latin-amerikai fővárosban – s némely vidéki nagyvárosban is – jelen vannak.

5.3. Kína-kép a latin-amerikai közvélemény-kutatások tükrében

A Kína társadalmi megítélésével kapcsolatos felmérések összeállítását csak 2010 után kezdték meg a közvélemény-kutató cégek és akadémiai kutatóintézetek. Előbbiek közül a régió két legmeghatározóbb szervezete az amerikai Vanderbilt Egyetem által életre hívott Latin American Public Opinion Project (LAPOP)⁴⁹ és a chilei székhelyű Latinobarómetro.⁵⁰ A LAPOP 2012-ben arról

46 <http://www.bu.edu/pardeeschool/files/2015/02/Economic-Bulletin-2015.pdf>

47 <http://observatorio.bcn.cl/asiapacifico/noticias/chinese-community-latin-america>

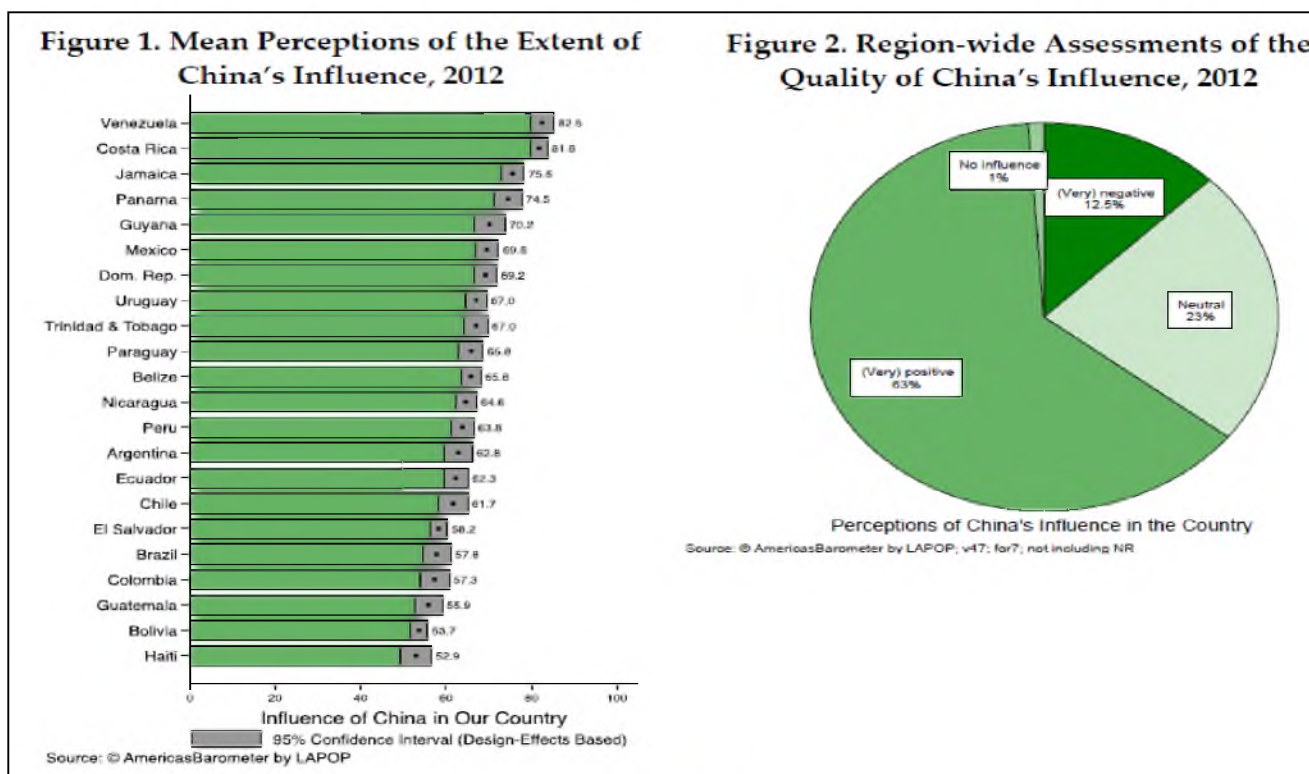
48 <http://thediplomat.com/2009/06/china-in-latin-america/> és <http://www.drfellowsprogram.org/news39.asp>

49 <http://www.vanderbilt.edu/lapop/>

kérdezte⁵¹ a latin-amerikaiakat, hogy milyen mértékűnek tartják Kína befolyását a saját országukban, és azt minőségében pozitív vagy negatív tartalommal társítják.⁵²

A LAPOP 2012. évi felmérésében a válaszadók 0-100 között értékelték Kína befolyásának nagyságát: leginkább a venezuelaiak, a Costa Rica-iak és a panamaiak érzik jelentősnek Kína befolyását országukban. A régió összességét tekintve pedig a közvélemény javarészt pozitívan tekint erre a folyamatra: a megkérdezettek 63%-a értékelte pozitív vagy nagyon pozitív hatásúként Kína érezhető jelenlétét, míg 23%-uk semleges maradt a kérdésben. A leginkább pozitív kép Kínáról a haiti, venezuelai és Costa Rica-i lakosságban él, míg Mexikóban, Uruguayban és Argentínában kevésbé optimista a közvélemény.

10. ábra: A LAPOP 2012. évi felmérése

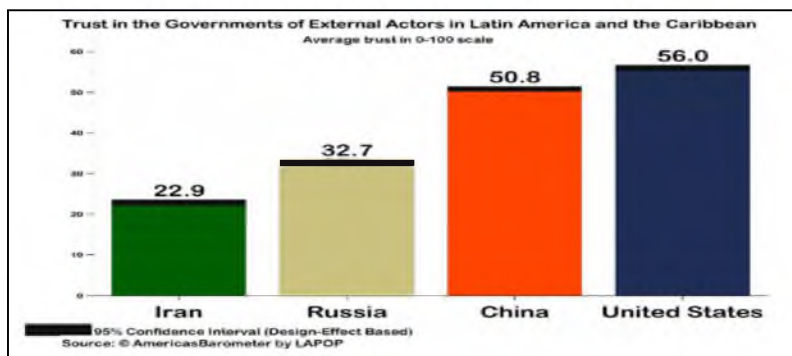
forrás: LAPOP

50 <http://www.latinobarometro.org/lat.jsp>

51 <http://www.vanderbilt.edu/lapop/insights/ITB007en.pdf>

52 <http://www.vanderbilt.edu/lapop/news/032913.AB-Dissemination-China-ChinaDaily.pdf>

11. ábra: A latin-amerikaiak külföldi kormányzatok iránti bizalma

forrás: LAPOP

kapcsolatos társadalmi benyomásokat. A régió egyes szeleteit vizsgálva pedig nyilvánvaló, hogy leginkább a közép-amerikai, a karibi és az ALBA-hoz (a Bolívari Alternatív Amerika Népei Számára nevű chávez-i kezdeményezéshez) tartozó országok bizalma erős az ázsiai ország iránt. A LAPOP a nemek aránya szerint is vizsgálta a bizalmi faktort, ami alapján kiderült, hogy a latin-amerikai nők kevésbé viseltetnek bizalommal Kína jelenlétét illetően.

A kínai reláció gazdasági vetülete kapcsán alkotott közvélemény⁵⁶ is a karibi térségben a legpozitívabb, így például Nicaraguában (bár itt az utóbbi hónapokban a csatornaépítés kapcsán ellenkező tendencia látszik kibontakozni), a Dominikai Köztársaságban, Belize-ben, Venezuelában és Costa Ricában. Utóbbi két országban viszonylag magas azon vélemény aránya, mely szerint a kínai fejlődési modell a jövőben minta lehet az ország számára (Venezuelában a megkérdezettek közel 25%-a gondolkodott így 2012-ben, míg a Costa Ricában 35%-os ez az arány). Egy másik, a közösségi médián keresztül közölt vélemények alapján készült felmérés⁵⁷ pedig arra hívja fel a figyelmet, hogy milyen tényezők alapozzák meg a negatív benyomásokat. Ezek kapcsán kiemelik a kínai termékek és a kínai cégek által kialakított, gazdasági tevékenységhez kapcsolódó helyi infrastruktúrák minőségét érintő fenntartásokat, valamint a helyi kínai diaszpórák üzleti tevékenységét érő kritikákat (pl. a munkavédelmi és adózási szabályok be nem tartása, illegális csempészetben való részvétel, stb.). A latin-amerikaiak több mint 60%-a Kína demográfiai és gazdasági terjeszkedése, s mindezek globális környezetre gyakorolt hatásai miatt is aggódik. Ennek kapcsán olyan félelmek is megfogalmazódnak a helyi lakosságban, hogy mi történik abban az esetben, ha Kína az eddigieknél is nagyobb gazdasági befolyást szerez a térség felett, illetve ha megnövekszik az onnan beáramló migráció.

A kulturális vetületet érintő negatív percepciókat többnyire az eltérő oktatási formákból, étkezési szokásokból adódó különbségek, valamint a kínaiak állatokkal szembeni, sokszor kegyetlen bánásmódja határozzák meg. Ezzel szemben a nyelvi különbség hatása elenyésző ebben a tekintetben, ami egyrészt annak köszönhető, hogy egyre több a kétnyelvű, spanyolul/portugálul és kínaiul egyaránt beszélő, bevándorlók gyermekeként született lakos Latin-Amerikában, másrészt

53 <http://www.vanderbilt.edu/lapop/news/062413.AB-AmericasQuarterly.pdf>

54 <http://www.pewglobal.org/2015/06/23/2-views-of-china-and-the-global-balance-of-power/>

55 <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/WilsonCenter%20FINAL.pdf> p20

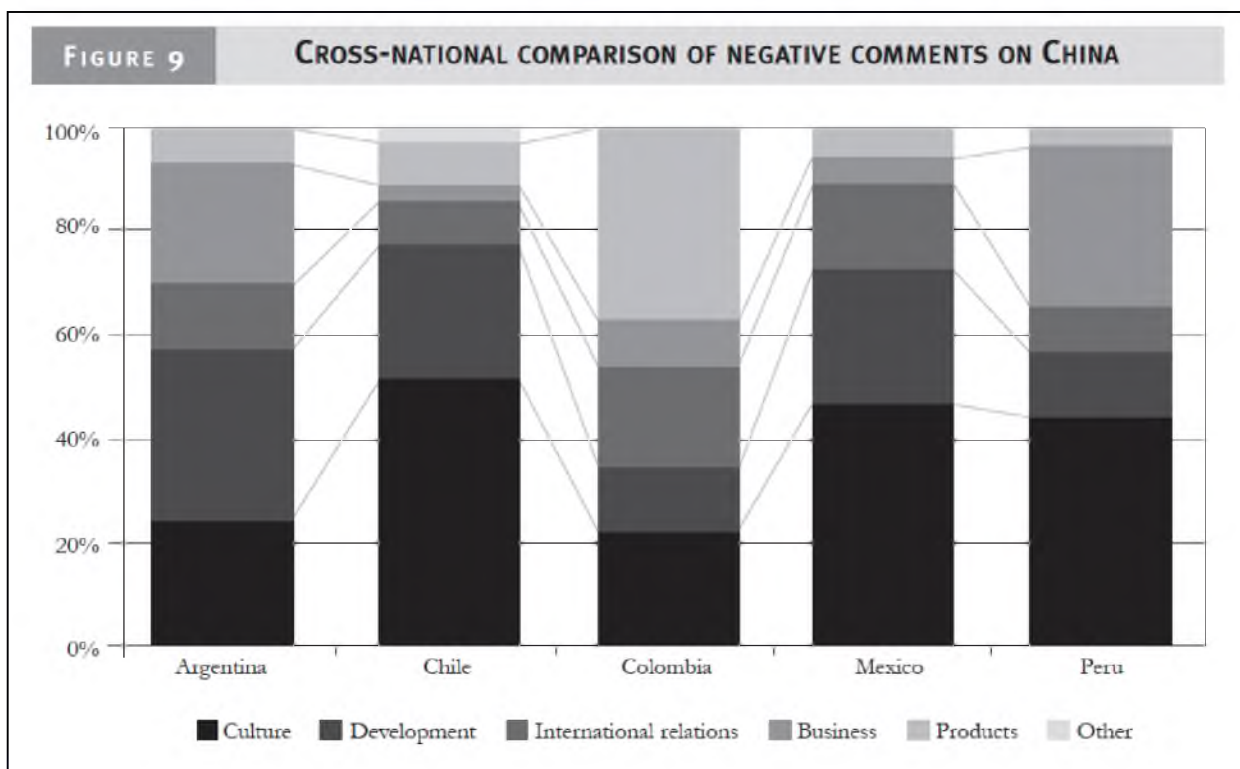
56 <https://www.wilsoncenter.org/event/china-latin-america-public-impressions-and-policy-implications>

57 Enrique Dussel Peters. Ariel C. Armony. (coord.): Beyond Raw Materials. Who are the Actors in the Latin America and Caribbean-China Relationship? p33 <http://library.fes.de/pdf-files/nuso/12392.pdf>

annak is, hogy egyre több kulturális eseményt szerveznek a helyi kínai negyedekben. Az amerikai Pew Research Center azonban felhívja a figyelmet arra, hogy például Argentínában, Chilében és Mexikóban az általuk megkérdezettek több mint fele „negatívnak tartja a kínai szokások terjedését” saját országukban, bár a kínai technológiai és tudományos vívmányoknak kifejezetten örülnek⁵⁸ ebben a három latin-amerikai államban is.

A közösségi médiában megosztott véleményeken alapuló kutatás azt mutatja, hogy a legnegatívabb Kína-kép Chilében és Mexikóban él az emberekben. Kolumbiában a kínai éttermek élelmiszerbiztonsági szabályai, míg Argentínában a kínai szupermarketek számának növekedése kelt aggodalmakat. Utóbbi kapcsán, ahogyan az Mexikó és Brazília esetében is elmondható, a közvélemény inkább negatív társításokat fűz a kínai üzleti kultúrához, az üzletkötési szokásokhoz, valamint a kitermelést célzó beruházásokhoz. A latin-amerikai feldolgozóipari cégek vezetői szerint kínai versenytársaik nem a tisztességes piaci verseny normáit tartják szem előtt, a befektetők pedig elsősorban a mezőgazdaságot és a bányászatot célozzák meg, ahol pedig rendszeresen komoly vitákba bonyolódnak a helyi szakszervezetekkel, őslakosokkal és környezetvédőkkel.⁵⁹

12. ábra: A Kína-képet negatívan befolyásoló tényezők lebontása országonként

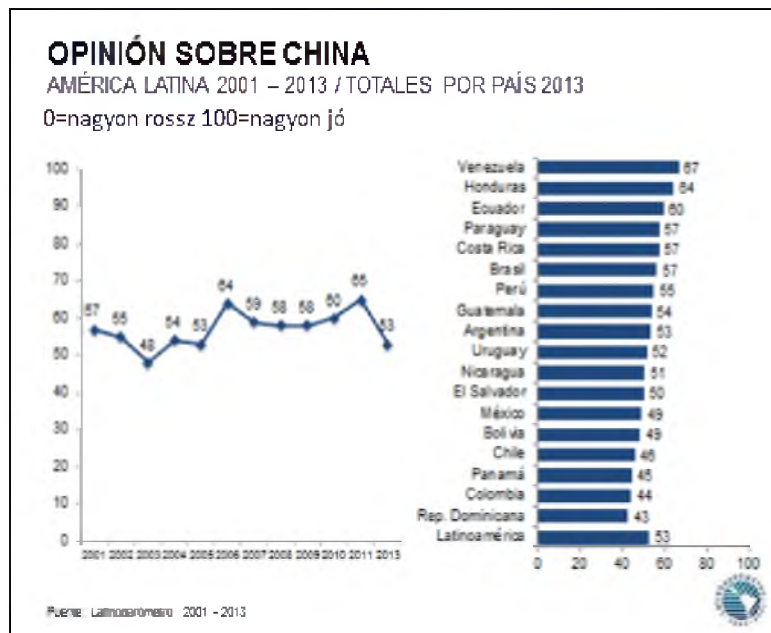
forrás: Enrique Dussel Peters. Ariel C. Armony. (coord.): *Beyond Raw Materials. Who are the Actors in the Latin America and Caribbean-China Relationship?* p33 <http://library.fes.de/pdf-files/nuso/12392.pdf>

Az összehasonlítás alapján látható, hogy míg például Chilében, Mexikóban és Peruban főleg kulturális okok húzódnak meg a kedvezőtlen vélemények mögött, addig Kolumbiában és Argentínában sokkal inkább a gazdasági és fejlődési, valamint termékminőségi kérdések játszanak szerepet.

58 <http://www.china-files.com/es/link/45533/las-encuestas-la-opinion-publica-y-china>

59 <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2015/05/27/other-perceptions-of-china-views-from-africa-latin-america-and-europe/>

13. ábra: Kína megítélésének változása a térségben

forrás: Latinobarómetro

A chilei Latinobarómetro 2014-ben publikált egy grafikont⁶⁰ arról, hogy minőségében hogyan alakult Kína megítélése 2001 és 2013 között a régióban. Míg 2003 és 2006 között igen jelentősen javult a latin-amerikaiak Kínáról alkotott képe, addig 2007 óta egyre csökken a latin-amerikaiak pozitív hozzáállása az ázsiai nagyhatalomhoz, ennek okait azonban a kutatás nem tárta fel.

60 http://thediplomatinspain.com/wp-content/uploads/2014/07/LA_IMAGEN_DE_LOS_PAISES_Y_SUS_DEMOCRACIAS-2.pdf